

PIK LII, Ч. 6

ЧЕРВЕНЬ — 1995 — JUNE

No. 6, LII

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

РІК LII

ЧЕРВЕНЬ

Ч. 6

Виходить раз у місяць
видає

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація
Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — **Ірена Чабан**
Редактор англійської частини — **Тамара Стадніченко**
Мовний редактор — **Роман Юревич**

Редакційна колегія:

Анна Кравчук — Голова Союзу Українок Америки
Марта Богачевська-Хом'як
Анна-Галія Горбач
Іванна Рожанковська

Ярослава Рубель — (з уряду) пресова референтка
Головної Управи

Адреса редакції: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Адміністратор — **Наталія Дума**

Річна передплата в США

Для членів СУА \$ 25.00

Для інших передплатників \$ 30.00

Поодинокі число \$ 3.00

В країнах поза межами США US \$ 40.00

OUR LIFE

VOL. LII

JUNE

No. 6

Published monthly
by

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.
Non-profit organization
Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — **Irena Chaban**
English Editor — **Tamara Stadnychenko**
Ukrainian Language consultant — **Roman Yurevych**

Contributing Editors:

Anna Krawczuk — UNWLA Inc. President
Martha Bohachevsky Chomiak
Anna-Halia Horbach
Iwanna Rozankowskyj
Jaroslawa Rubel — UNWLA Inc. Press Chair

Editorial Office: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Tel.: (212) 674-5508 Fax: (212) 254-2672

Business administrator: **Natalia Duma**

Annual subscription in the USA for UNWLA members .. \$ 25.00

Annual subscription in the USA for other subscribers ... \$ 30.00.

Annual subscription in countries other
than USA \$40.00 US currency.

Single copy \$ 3.00

ЗМІСТ

Антоніна Листопад. На сповіді	1
Софія Майданська.	1
Іван Красовський. Народне лемківське весілля	2
Леонід Рудницький. Кристалізація поняття людини в творчості Остапа Тарнавського	7
Вісті з Централі	14
Марія Савчак. Помер редактор Кедрин-Рудницький	10
Людмила Романюк. "Ніколи вже... ніколи! — кричу в глуху московську ніч..."	11
Р. Л. Хом'як. В гостях у Богдана, Тараса і Василя	14
Our Life	
News from UNWLA Headquarters	17
Sara J. Ancona. The Status of Women in Ukraine	17
Luba Kos. The ins and outs of annuities.	21
Luba Kos. Choosing beneficiaries.	22
DMZ. The Wildwoods.	23
Cooky's Corner	24.
Христия Навроцька. Наше харчування	25
Дописи Округ і Відділів.	26
Пожертви	29
Загальні збори Відділів	30
Нашим дітям	34
Посмертна згадка	36

На обкладинці: *Остап Оброца. "Мелодія гір", графіка, 1971 р.*
On the cover: *Graphic by Ostap Obrotsa, 1971.*

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА / UNWLA Inc. HEADQUARTERS:

108 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 533-4646 Директор — **Омеляна Рогожа**
Години урядування: від 10:00 до 4:00 по пол.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА / UNWLA Inc. SCHOLARSHIP PROGRAM:

P.O. Box 172, Holmdel, NJ 07733
(908) 888-0494 **Luba Bilowchtchuk**

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM:

203 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 228-0110 Fax (212) 228-1947

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ: Ukrainian Booksellers, 49 Linden Gardens, Notting Hill Gate,
London W24HG, England

АВСТРАЛІЯ: Postup Ukrainian Cooperative Trading Society Limited,
928 Mount Alexander Rd., Essendon, 3040, Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National
Women's League of America, Inc., 108 Second Avenue, New York, NY. 10003
ISSN 0740-0225

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices.
(USPS 414-660)

Postmaster: send address changes to

"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 1995 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

АНТОНІНА ЛИСТОПАД

НА СПОВІДІ

Ми всі потрохи любимо Україну.

МИХАЙЛО ШЕВЧЕНКО

Ми всі потрохи...

губимо Україну.

Глибокі тіні — на ясне чоло!
Той викрав в неї пісню лебедину.
А той собі зломив своє крило.

А той посіяв вітер.
На руїнах!
Аби останні замести сліди.
Щодня в журі палає журавлина.
Луна щоночі падає. В льоди!

...Ми всі потрохи любимо Україну.

Ну як її, скажімо, не любить?!
Крізь сльози, а сміється.
Мов дитина!
Покорена, нескорено ячить.

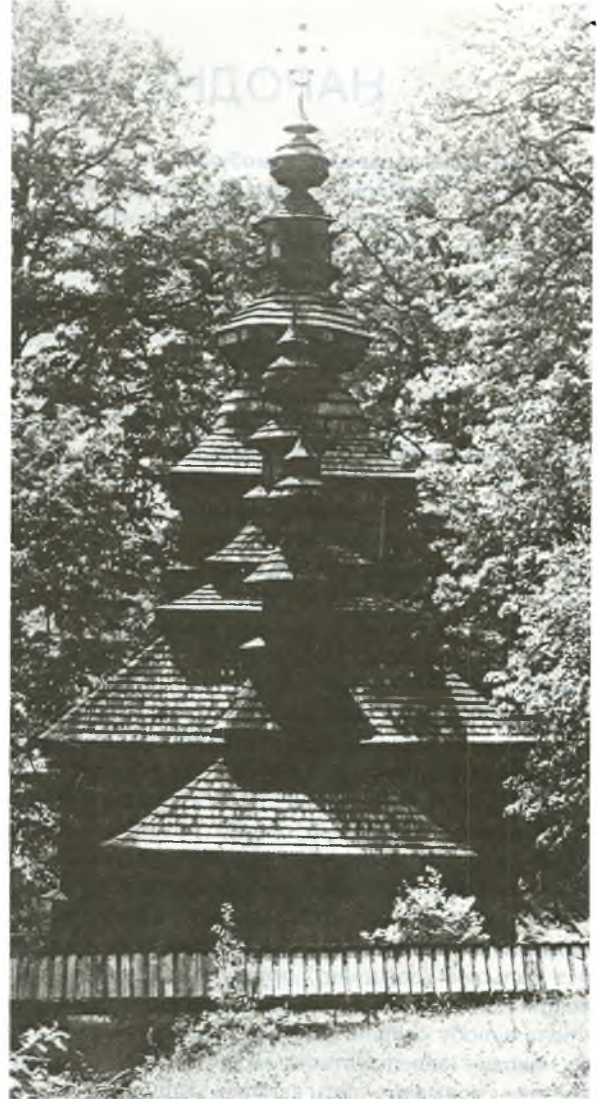
В шапках козацьких сивіє чуприна.
І сумно по могилах козакам...
Ми всі потрохи згадуєм Україну,
Коли це вигідно буває нам.

Але коли вона в неславі гине...

Несе вдовині сльози.
По росі.
Коли її, невинну, судять, сину,
Чи ж пригортаємось до неї всі?!
Коли недоля круто гне їй спину,
Чому ти, дочко, не зупиниш час?!
...Ми всі шануємо тоді Україну,
Коли вона віншує щедро нас.

...І знову, вкотре, знову — Божий глас.
І вкотре хмари —
Споловілим клином!
Бодай на сповіді признаємось раз:
Ми всі потрохи губимо Україну.

Без мови, без національної літератури, науки, мистецтва — немає народу. Царський уряд швидко зорієнтувався, що лише культура може вирішити долю нації. Приблизно як Америка почала на зорі свого становлення використовувати чорну робочу силу африканських рабів, так російська імперія впродовж трьох століть використовувала інтелектуальні сили поневолених народів — і першою в цьому ряду стала Україна. У свою чергу Катерина II "тут же прикріпила українцев к земле", а саме роздала найкращі землі України разом із людьми своїм фаворитам, щоб ті зробили з українського селянина такого ж німого, забитого холопа, якого вони зробили з

Котань, Лемківщина. Церква свв. Кузьми і Дам'яна, 1782 р. "Дерев'яні храми України", Український Музей, Нью-Йорк. Kotan, Lemkivshchyna. Church of Sts. Kuzma and Damian, 1782.

СОФІЯ МАЙДАНСЬКА

російського мужика. Але при всьому цьому навіть за певної заборони української мови, при вилученні з бібліотек усіх стародруків, написаних давньоукраїнською мовою, — народ не дав сплпюжити своєї історії. Саме завдяки селянству на рубежі XVIII і XIX століть була збережена "тая душа, тая слава", щоб, загартувавши слово на її вогні, народився геній Шевченка. Так, наша культура оборонного типу. Але обороноздатність її так висока, що може вистояти не лише за свій український народ, але й за всіх тих, що мовчали, кажучи словами поета, "од молдаванина до фіна".

НАРОДНЕ ЛЕМКІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ

Одним з найяскравіших, самобутніх елементів духовної культури українських верховинців лемків є їхнє народне весілля. У весільних звичаях знайшов віддзеркалення весь характер трудолюбивих мешканців Карпат, їх журба, радість, щастя.

Весільні пісні, звичаї — це національне багатство, що його пронесли лемки крізь буремні сторіччя. Саме у лемківських весільних піснях збереглося найбільше старослов'янських і давньоруських архаїзмів. Століттями лемки доповнювали давньоукраїнське весілля власними, самобутніми творами, збагачували його зміст і форму, створивши чудовий весільний ансамбль — гармонію неперевершених перлин української народної культури.

Лемківське народне весілля не знайшло заслуженого, повного відображення в літературі. У другій половині XIX століття коротку аналізу весільних звичаїв подав О. Торонський в праці "Русини-лемки" (Львів, 1860). Його ж розділ "Весільні пісні, зібрані у лемків-гірняків Сяніцького повіту" помістив у четвертому томі "Народных песен Галицкой и Угорской Руси" (Москва, 1878) Яків Головацький. Характеристику окремих весільних елементів зробили В. Хил'як у праці "Свадебні звичаї у лемків" (1871), Г. Бескид у статті "Свадьба в сторонах Попрядських" (1890), Ф. Регор "Svadba Lemkov u Karpatich" (1897). Згадані дослідження дуже цінні для аналізу окремих весільних звичаїв лемків у XIX ст.

Структура лемківського народного весілля мало чим відрізняється від загальноукраїнського. Воно починається з зальотів (освідчин), оглядин і заручин. Саме ж весілля починається одночасно у молодого та молоді, а після шлюбу спільно по черзі у молодого та молоді, або навпаки (завершується там, де житимуть молоді). З весіллям пов'язано ряд звичаїв (заручини, промови старостів, почепини молоді і ін.), поширених по всій Україні. Однак чимало весільних звичаїв на Лемківщині є традиціями самих лемків. Вчинки учасників весілля суворо регламентовані і відступ від правил не допускався. Кожний найменший крок, вчинок, супроводжують пісні.

УЧАСНИКИ ВЕСІЛЛЯ ТА ЇХ ОДЯГ

Головними дійовими учасниками весілля є молоді, хоч їхня участь здебільша пасивна... Молоді не жартують, не співають, танцюють рідко, стримано. Тим вони підкреслюють, що їх безтурботна молодість закінчилася і вони вступили на шлях нового трудового життя.

До 1945 року (часу переселення лемків) молоді одягали народну ношу. Одяг молоді: біла спідниця (на Сяніччині "фартух"), зібрана у дрібні фалди-збиранки, низом вишитий рослинний орнамент. У східній Лемківщині спідниця темносиня у білі горошки. Спереду біла запаска (фартушок), зібрана у широкі збиранки, знизу вишита більш нарядно, аніж спідниця, повище нашиті різнокольорові вузькі стрічки. Сорочка з білого льняного

або фабричного полотна з вишивкою на рукавах. У Ясельському повіті внизу на рукавах дрібно зібрана, прикрашена комбінованою (хрестик, мережка, стібнування) вишивкою та "зубцями". Поверх сорочки одягали рожевий шовковий горсет (в західній Лемківщині прикрашений вишивкою-цвітом, блискучими бляшками, бісером). Зимою кожушок або гуньку. Подекуди молода одягала шубу "менту", підшиту лисячими шкірами.

Прикрасою молоді був вінок. В околицях Рима нова (Дошно, Балутянка, Вілька, Волтушова, Королик) весільний вінок ("вінець") високий, плетений з барвінку з китичками вівса. З вінка на плечі поверх розпушеного волосся звисали квітчасті різнокольорові стрічки. У селі Боському замість вінка молода накривала голову білою хусткою, прикрашеною цвітами з кольорового паперу, бляшками, пацьорками і галузками барвінку.

В Полянках молода надягала на голову широку пов'язку з нашитими зморщеними кольоровими стрічками, дрібненькими квітками, бляшками. Вінки у вигляді високих шоломів з картону, прибрані стрічками і квітами вживалися у Крампні, маленькі віночки з барвінку зі жмутком вівсяних колосків і головою часнику в Карпикові. Довкола шиї молода прив'язувала плетену з різнокольорових дрібних пацьорків "крайку", або нарядний гердан, червоні коралі з кільканадцяти ниток різної довжини. На ноги вдягали ходаки "керпці" (XIX ст.), або черевики з високими холявками (угорські).

Одяг молодого: білі штани ("нагавки", "нагавиці") з домашнього полотна, а зимою штани з білого домашнього сукна ("холошні"). Нагавки і холошні прикрашені кольоровими рубцями-вставками на швах. Поверх білої "льняної" сорочки надягали лайбик з синього сукна без рукавів. Прикрашений кількома рядками жовтих металевих гудзиків, або обшивкою "драбинкою". Поверх надягали гуньку з сукна домашнього виробу. На голові молодий носив чорний капелюх "калап" з кольоровим пером і китицею квітів, що його не знімав протягом всього весілля (за винятком шлюбної церемонії в церкві). Капелюх іноді обвивався крайкою і кольоровими стрічками. Справа на грудях — букет з білою довгою стрічкою. В руках топірець, перев'язаний білою хустиною. На ногах ходаки або звичайні черевики.

Активну участь у весіллі брала весільна дружина: староста і його помічник маршалка, свашки, дружки і дружки.

Керівною особою у веденні весілля був староста (подекуди його називають також "маршалкою"). Атрибутом "старостинської влади" є груба палиця — "маршалка", — прикрашена букетом квітів, барвінком, стрічками. Перед промовами староста вдаряє палицею до трагара стелі, вимагаючи уваги. Вдягнений у типову лемківську ношу (білі штани, сорочка, лайбик), але поверх надягав довгу сукняну чугу (чуганю) з білими френзлями на комірці. У зашитих знизу рукавах ховав на випадок потре-

би пляшку з горілкою. Повинен не тільки зворушливо промовляти, але й знайти вихід з будь-якої ситуації. Староста мав помічника — маршалку.

Господинями весілля були свашки, які керували весіллям і слідкували, щоб усі звичаї виконувалися з належною точністю. Вміли добре співати, танцювати, жартувати. Одяг їх не відрізнявся від одягу інших жінок. Лише поверх хустки з френзлями зав'язували хустку з квіточками і перев'язували її кольоровою стрічкою.

При молодому постійно знаходилися два друзи, що виконували його настанови і розпорядження старости, підтримували загальну веселість, слідкували, щоб усі випивали і закусували. Вдягнені подібно, як і молодий, лише в хаті без капелюхів. Букет причіпляли зліва.

Помічницями молодой були її подруги — друзки, що увесь час веселять гостей. Їх одяг подібний до одягу молодой, але темніший, вінки трохи тонші.

Крім старости, в хаті молодого і молодой були свої керівники "доматарі", з близької рідні господаря. Необхідним атрибутом весілля завжди була смичкова оркестра з місцевих "гудаків", переважно циганів.

Зальоти (заручини і оглядини).

Коли парубкові сподобалася дівчина, а дівчині парубок, вони домовлялися про одруження, старалися навести розмову з батьками. Взаємна згода батьків була ніби початком весільної церемонії.

Парубок запрошує двох поважних господарів на сватів (один з них буде весільним старостою) і відправляється з ними до батьків дівчини на "зальоти" (заручини). Один з сватів мусить бути вдягнений у чуганю, в рукаві якої ховає пляшку горілки. Батьки дівчини знають про прихід сватів, заздалегідь приготують скромну гостину, навчають доньку як має поводитися.

Увечорі підходять свати з молодим і тричі вдаряють палицею до дверей.

— Хто там не дає людям одпочити? — відзивається господар.

— То ми, подорожні. Хочемо тиж одпочити хвильку.

Господар відкриває. Взаємно вітаються. Домашні стараються бути ніби здивовані, чому це люди, з якими не мали жодних справ, зайшли до них. Поки свати роздумують як повести бесіду, парубок тихо стоїть у куточку, а дівчина ховається у коморі, або в сінях за дверима.

Починає сват:

— Були зме на ярмарку, а не могли зме купити такого товару, який зме хотіли. Бо то, знате, наш парубок хоче осібне газдівство завести, то треба му того і другого, зашли зме до вас, бо знаме, же мате гарний приховок, котрий би ся здав для нашого Ваня...¹

Господар вдає, що не розуміє про який приховок йде мова.

— Як то ся стосує худоби, то я не мам наміру продавати.

Перший сват переминається з ноги на ногу.

— Та знате, наш Ваньо князь молодий пішов сой на лови, але нич не зловив лем думку пусту. А тотя пуста

думка повідат, же чом він пари не мат. Ту він звідів красну дівцию, як зірницю, пригідну собі на помічницю. Спочив наш князь на коня, жеби зловити і до серця притулити, але красна дівция ляклива, як писиця, з очі му щезла, а в серцю велику тугу залишила. Тепер наш князь сумує і за красном дівцию банує. А ми його други, вірнії слуги, ходили, всіх ся звідували, красну дівцию глядали. І за помочом Бога пришли зме до вашого порога. Низько ся вам кланяємо (кланяються) і просиме: дайте красну дівцию, вашу дочку Марисю князю молодому за помічницю, за вірну подругу і за жену люблю...

— Дякуєме вам за велику чест. Ми ся зараз нарадиме, што вам одповісти, а ви, дороги гості сідайте.

— Но жеби було лекше о такій важній справі радити, то треба горло промочити, — відповідає сват і витягає з рукава чугані пляшку з горілкою. Господиня ставить закуску (переважно хліб і бундз — бриндзю) і випивають стоячи.

— Но то як думаеш, стара, — звертається господар до господині, — ци приймеме Ваня за зятя?

— Та може він і добрий був би зят, але треба ся Марисі звідати, ци го захоче.

Мати виходить за дочкою. За звичаєм довго намовляє її показатися гостям...

— На здоров'я красной дівциі!

Як дівчина прийме чарку з рук свата, а хоч би змочить язик у горілці, то знак, що парубок, який її сватає, до серця дівчині. Як дівчина не вийде з комори, або не доторкнеться келишка, то знак, що не має наміру вийти заміж.

Але здебільшого зальоти відбуваються після попереднього взаємопорозуміння і все завершується згодою.

— Привитай сватів, як ся належит, — велить батько. Дівчина повертає у комору, вносить на різьбленій таці хліб і подає сватам. Вони приймають і по черзі цінують та ставлять на стіл. Господар, поруч з пляшкою свата, ставить і свою горілку.

— Раз юж зме пришли до порозуміння, то покажеме вам нашого парібка, жебисте гвіділи, який він красний і здоровий, уцтивим вітцьом зроджений і уцтиво вихований.

Свати підводять парубка і садять його за столом поруч з дівчиною та самі сідають зліва, а батьки справа. Випивають за щастя молодят, за здоров'я батьків. Тут же домовляються про віно (придане), яким наділяють батьки дівчину.

До сватів звертається господар:

— За красне слово красним словом одплатити ся належит. Дякую вам, же сте мя добрим словом уцтили. Я за тим і моя стара тиж не од того, та і дівка не противна. Наша дочка буде гарна помічниця і добра газдиня. Але не знат, ци за мужом буде мати на чім газдувати. Я думаю, же треба осмотрити газдівство Ваня.

Свати запрошують батьків дівчини до батьків парубка "на оглядини", що, як правило, здійснюється наступного дня.

Після скромної гостини у батьків парубка, жених провадить гостей до стайні, стодоли, комори і показує господарство. Буває, що жених бідний, то позичає у сусідів худобу, зерно, щоб не набратися сорому на оглядинах. І хоч про це знають батьки дівчини, вони хвалять майбутнього зятя як "доброго газду" і повторно заходять у хату. При гостині домовляються про весільні дрібниці. Так завершується підготовчий етап лемківського весілля.

Приблизно за тиждень перед весіллям, переважно у неділю після обіду, молода з двома друзками ходить просити на весілля. Якщо це відбувається після вінкоплетення, то ходять у вінках. Зайшовши у хату, поважно кланяються:

— Дорогі уйку, уйчино і вшитка родино. Просят вас отец, просят вас матір і я вас прошу жебисте нами не погорділи і до нас на наше весілля загостили.

Господарі відповідають:

— Красні дякуєме і на весілля прийдеме.

Так обходять всю рідню, сусідів, знайомих.

В свою чергу молодий з друзками запрошує на весілля свою родину, свашок, старосту, наймає музикантів.

ВІНКОПЛЕТЕННЯ, КОРОВАЙ, РІЩКА

За день перед весіллям до хати молодої сходяться її весільні друзки та подруги. Майбутню молоду вітають, бажають їй щасливої долі. На столі розстеляють барвінок, квіти, стрічки. Під загальний спів починають плести вінок молодій, а опісля друзкам.

Встала Марися рано,
Ще раніше, як свитало,
Почала журити,
Же ніт з чого вінця вити.
Прийшов к ней Иванко ей:
Не журися, Марисенко,
Мам я таляр битий,

Куплю віночок витий.
Ой маю я червений,
Куплю вінок зелений.
Такий він буде красний,
Як місяченко ясный.
Таки на нім листочки,
Як на небі зв'яздочки².

Відпавші під час плетіння вінків листочки збирають діти та наліплюють на віконні шибки, щоб люди знали, де буде весілля. Виплетений вінок примірюють, оздоблюють стрічками.

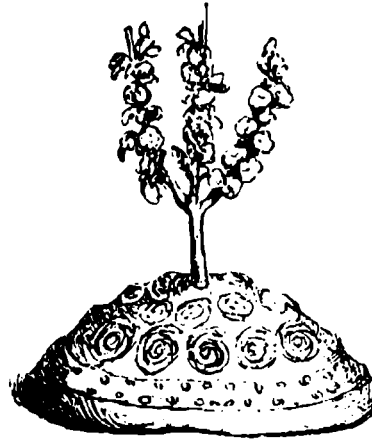
Напередодні весілля свашки випікають з пшеничної муки обрядовий хліб "коровай" (в зах. Лемківщині "балець"), прикрашений різними візерунками. Назва, правдоподібно, від індо-європейського слова "кароус" (carous) — жертвенний хліб (Словник М. Фасмера).

"Коровай-жених" (О. Потебня). Це символ жениха, господаря, символ багатства.

Крім вінків молода приготує букет для молодого, а друзки — букети для друзів. Опісля спільно приготує "ріщку" (назва від "різки", "ріжджа"). Це зрізаний вершок гарної молодої ялинки з чотирма або п'ятьма гілками. Кінці гілок зчищають від кори і надівають на них яблука, бублики, зв'язують гілки угорі у формі розтягнутого "Ф". Ріщку прикрашують квітами, барвінком. Ріщка — давній звичай шанування "дерева життя". Вона символізує невістку — жінку, матір, яка

продовжує (дає) життя. Під час виготовлення ріщки співають:

Юж ся нам видає наша товаришка,
Коби то далека, а то така блиска.
Качало ся ябко долов яблуняма,
Наша товаришка розлучатся з нами.
Вивели зме ріщку з того камарішку,
Жеби люде знали, же мам товаришку.
Товаришко моя юж ся розийдеме,
Юж зелене пірко вити не будеме.¹

Коровай з деревцем. З околиць Перемишля. Середина XIX ст. Wedding bread with a wedding tree. Peremyshl' area. Mid. 19th cent. From Kolberg, O. Complete works. V. 35, p. 64.

ВЕСІЛЛЯ

ПЕРЕД ШЛЮБОМ У МОЛОДОГО

У неділю вдосвіта молодий з друзками відправляється в село скликати гостей та по музикантів. Запрошують і свашок, які беруть з собою коровай. Куховарки-господині зсувають столи, ставлять при них лави і стільці, накривають обрусами, кладуть на кожний стіл по два бохонці хліба. Збоку при окремому столику сідають музиканти та грають "марші" для прибулих гостей, свашки приготує жезло для старости. Старший друже запрошує всіх за стіл. На почесному місці (під образами) сідає молодий між двома свашками.

Свашки співають:

Дайте же нам, дайте,
По штирі келішки,
Будеме сьпівати
Кажда на пребіжки.

Горі ледом, долом ледом,
Дайте же нам дашто з медом,
Дайте же нам солодкого
Та за наше добре слово.

Як свашки поспівають, друже виносить з комори горілку, ставить на столи по одній пляшці. Господині подають холодну закуску: пампушки (булочки), хліб, сир, бундз (бриндзю), масло, студенину (холодець), солені гриби. Староста наливає чарку і звертається до

¹ О. Торонський. Русини-лемки, Зоря Галицька як альбом на год 1860. Львів, 1860, стор. 406.

² Хиляк В. Свадебные звичаи у лемков. Литературный сборник галицко-русской материцы. Т. 8, Львов, 1871, стор.8.

молодого та всіх весільних:

Дай нам, Боже, тото весілля щасливо зачати і щасливо закінчити!

П'ють по черзі з одного невеликого келишка ("порційки"). Випивши і закусивши, весільні дразнять свашок:

Чом ви, свашки, не сьпівате.
Бо ви рідкі зуби мате.
Треба глини розмісити,
Свашкам зуби заліпити.
Треба карпель остругати,
Свашкам зуби повставляти.

Свашки:
Я свашка, я свашка,
Юж ем просващила,
Єден чеpec малам
І тот ем пропила.

Свашки співають різних весільних і народних пісень. Їм допомагають дружби і всі весільні. Не співає тільки молодий.

Після того, як всі погостилися, староста садовить на стілець батьків молодого і просить дати синові "благословенство".

— Отец і матір, благословте сина на добре діло.

— Ми тя благословим, наш дорогий сину, і най тя Панбіг благословит.

Син кланяється до ніг матері, потім батькові, цілується з ними. Ця церемонія повторюється тричі. У той час свашки співають:

Грайте, гудаки, різко,
Кланяйся, Ванюсю, низко,
Отцю і мамоїці
І цілій родиноїці.
А ти благослов, мамоїко,
Тото своє дитятойко.

І мамоїка мовит:
Най тя Бог благословит.
І ти благослов, татойко,
Тото своє дитятойко.
І татойко мовит:
Най тя Бог благословит.

Після "благословенства" дружби хрестять палицями-топірцями пороги, схрещують топірці під верхнім одвірком, пропускають полід топірцями молодого, свашок, і гостей.

На подвір'ї заспівують дружби:

Идеме, идеме
Через букове лисьця,
Идеме глядати
Ваньови невісця.

Підспівують свашки:

Вибирайся, сину,
В щасливу годину,
В щасливу годину
По добру газдиню.
Жеби була швачка,
Ище к тому ткачка.
Лем певні не буде,
Бо она богачка.

Всі гості:

Идеме, идеме,
Стежки не знаеме.
Добрі люде знають
Тай нам повідають.
Тай нам повідають.
Тай нам повідають.

Всі для молодого:

Боже, Боже, де я иду,
Ци по жену, ци по біду?
Як по жену — оженюся,
Як по біду — забюся.

Всю дорогу співують, жартують. Попереду, розмахуючи "маршалкою", ступає маршалка "староста", за ним дружби, далі між двома свашками молодий, позаду гості.

Як хата молоді далеко, то ідуть на уквітчаних фірах.

ПЕРЕД ШЛЮБОМ У МОЛОДОЇ

В час, коли молодий приймає гостей, молода готується до шлюбу. Дружки допомагають їй вдягати весільний одяг, вінок. Увесь час дружки приспівують молодій, відповідно до вчинків (розчісування волосся, накладання вінка). Сидячи на стільчику, молода у сльозах вдягає "керпці" (XIX ст.), чи черевики, впахуючи у них трохи пір'я, "щоб добре велися гуси". У другій кімнаті застеляють столи для зустрічі молодого і його весільних гостей.

За звичаєм молода постійно заглядає крізь вікно ("кукат"), але вважає, щоб її не помітив молодий і його гості. Сінні двері замикають, а біля них у сінях стоїть господар весілля у молоді, т. зв. "доматар", щоб вести розмову з прибулими.

Коли гості молодого заходять на подвір'я, староста довго стукає жезлом у двері. Гості співають:

Пусте, же нас пусте,
Хоц лем на челюсти.
Як ся загриєме,
То од вас підеме.

Староста продовжує стукати до дверей. Доматар трішки відхиляє їх:

— Хто там так кричит і не дає людям спокою?

— Прошу нас вислухати і пустити до хижі.

— Ми вас не пустиме, бо вас не знаме. Може ви які розбійники або злодії. Тепер тади різні люди ся крутят.

Староста: — Ми, правда, люди мандрівні. Идеме сьвітами і не дивуйте ся, же зме трафили так легко до дому вашого, бо нас ту зьвізда напровадила. А же зме застали двері замкнені, то ми тому не винувати, бо як би зме пришли потихи, то напевно би зме застали двері отворени. Але же компанія моя з далекої дороги, змучена, як ся довідала же ціль нашої подорожи близка і же в тім домі можеме одпочити, то з той радости нароби галасу, крику, а ви напевно ся настрашили і перед нами як перед злима людами двері замкнули. Але сподівам ся, же прозьбі моїй не одмовите і до свого дому нас приймете.

Доматар: — Ви на правду впертий народ, дуркате, кричите, людям спокою не даєте. Повідаєте, же сте статечні люде, але як так на око можу повірити вам?

— А ми вам документи покажеме, кой ви такий невірний.

Доматар виходить надвір:

— О, як мате документи, то юж друга справа. Покажете мі лем їх.

Староста і гості витягають заздалегідь приготовлені папірці і подають доматареві. Господар з недовір'ям оглядає їх з усіх боків.

— Е, е, штоси мі ся не вірит, же тоті ваші документи правдиві, а не фальшиві. Де ту є печатка.

— А може ви читати не вмієте. Там на правім боці є печатка.

— То якаси невиразна. А тому я вас, панове, на одпочинок прийняти не можу, бо устава наша нам не дозволят. Мусите ся замельдувати у віта. А на пере-

куску, то ту пониже ест — туня корчма, а ви певні і пінязи не маєте, то можете там попоти і поісти, они вам зборгуют. Гадате, же вас зьвізда запровадила? То ви циганите, бо ищи сонце високо, а ви мислите, же то зьвізда. Ми люде спокійні, а ви розбійні, як звиклі мандрівники бувають. Бо як бисте були порядні, то бисте пильнували свого газдівства, а не вандрували. Робити ся вам не хоче, то ся опускаєте на легкий хліб. А дивно вам, же зме заперли двері, то в нас такий звичай, бо од того сут двері, а г вас певні неє двері. Повідаєте, же ваша ціль ту, то одповічте за чим идете?

— Ціль наша така: ест ту медже нами красний молодец-князь і до себе подібну нашов молодицю. Але, як то ріжни випадки бивають, так йому пригода ся стала, бо му тота молодиця деси пропала. А жеби ей однайти, попросив люди до того здібних му помочи. За слідом обошли зме по тих горах, долинах і трафили зме до того дому. Ото ціль нашой дороги. Мишлю, же нам позволите перекрочити ваші пороги.

— То де тот ваш князь. Хоч нам покажете, який він.

Виходить молодий, кланяється.

— Красний парубок, але на вигляд замолодий. А може сте ся помилили на хижих, то идте до сусідів.

— Та ніт. Ми вам повідали, же молодиця до вашой хижи ся сховала, бо ми по ей сліду зашли до вас.

— Но то што з того, же ся ту сховала. Хочете ей силом брати? Та она має вітця і матір і нас є повна хижа, то ей оборониме.

— Не хочеме силом брати, а по доброму. І дари зме принесли.

Виходить вперед староста з оздобленим короваєм, а маршалка (помічник старости), або дружба витягає горілку і частує доматаря.

— Дай вам Боже здоров'я!

Доматар: — Но то кед юж така справа, то прошу входити до дому нашого під тим варунком, же будете спокійні і нич веце не будете жадати, окрім той молодіці, котрих в нас не бракує і може ищи красніша од вашого молодця.

Молодий і гості заходять в хату. Молода заздалегідь ховається до комори. Прибулі задержуються в сінях, бо у хаті за столом гості молоді. Прибулі вимагають місця за столом, домашні — викуп. Свашки обдаровують всіх гостинцями, оглядаються за матір'ю молоді, щоб вручити їй одержаний від старости коровай, обгорнутий квітчатою хустиною.

Просиме, мамојко, до нас, Наші дари з муки-тіста,
Отберте дари од нас. Шли зме з ними през три міста.
Бо наші дари білі През три міста, през три води
Цілій свадбонці милі. Аж до нашой пані молодой.

Домашні відспівують: Свашки:

Неє мамојки дома,	Ой повіла нам лишойка,
Пішли аж до Кракова,	Же дома є мамојка,
Винце купувати,	В коморі за дверями
Свашеньки частувати.	Черкат сой ключами.

Входить мати молоді, приймає дари, дякує. Коровай кладе на стіл і припрошує всіх до стола гости-

тиса "чим Бог обдарував". Але гості не сідають. Співають:

Не будеме пити тоту гірку воду (горілку),
Покля не гвидиме нашу паню млоду.
Не будеме пити тоту сливовицю,
Покля не гвидиме нашу молодицю.
Не будеме пити, не будеме істи,
Покля нам не дате, пошто зме ту пришли.
Пришли зме ту пришли по красну Мариню,
По красну Мариню, млодому по жену.
Дайте же нам дате, што нам мате дати,
Бо ми тут не пришли на сьміх вам стояти.

Тут вмішується ще й староста, вимагаючи видачі молоді. Доматар відпрошується:

— А де я возьму молодицю. Сами видите, же в хижі лем стари баби. А може она даде ту була, вас ся настрашила і деси ся сховала. Піду поглядам.

Виходить. Через деякий час, під загальний сміх вводить старшого мужчину, переодягненого за жінку — Но нате тото, что хочете.

— О ніт! Тото ми не береме. Заберайте сой назад тоту стару чарівницю!

— Та она не така стара, як ся вам видає. Ви ся посмотрите до ей зубів.

Весільні, під загальний сміх, виганяють "старуху"...

— Идте поглядайте дашто ліпше.

— Та я ся старам. Але ту таки сут закамарки, же ффрас го знає, де тоту молодицю найти.

Виходить і приводить першу дружку.

— Мате. То юж напевно тота, што ви ей глядате. Смотте, яка красна, личка біленькі, очка синенькі.

— Тота єж ліпша. Ми ей воземе, она ся нам придаст, але не на молодицю. Идте далі глядати!

Подібна історія з другою дружкою. Доматар вдає змученого, невдоволеного:

— Ви нас хочете ту замучити. Де я вам возму іншу?

— Де хочете там берте, але нам приведте таку, яку наш молодий хоче, — відповідають свашки і заспівують:

Виход, мила, виход,
З той своей комори.
Виношай, виношай,
Вінец барвінковий.

Нарешті доматар приводить з комори молоду.

— Може юж тота буде для вас?

— Тота юж буде! Тота красна юж буде наша, — хором відповідають гості молодого. Музиканти грають марш. Свашки співають:

Юж будеме істи, юж будеме пити,
Бо юж сте нам дали пошто ми ту пришли.
Юж будеме пити тоту сливовицю,
Бо юж сте нам дали іншу молодицю.

Молодий підходить до молоді, вітається з нею і цілує її. Дружка подає молодій віночок і букет. Молода пришиває женихові віночок до капелюха, а букет причіпляє йому на груди справа. Вдячний жених дарує молодій гарну квітчату хустку, яку вона надіне при обряді "чепчення" вже в хаті молодого. *Продовження на 36 стор.*

КРИСТАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ ЛЮДИНИ В ТВОРЧОСТІ ОСТАПА ТАРНАВСЬКОГО

Літературознавство не є точною наукою. Як предмет, воно не має залізних законів, абсолютних принципів, незмінних формул. У літературознавстві два плюс два не обов'язково дорівнює чотирьом. Може бути 22 або 5, а, інколи й — чотири.

Літературознавству невідомі також цілком сталі критерії, за допомогою яких можна б переконливо довести велич даної поезії чи велич даного поета. Щоб це зробити, треба, мабуть, самому розвинути певні критерії, якщо не знайти їх серед набутих літературної критики. При тому треба поступати дуже обережно, щоб не стати надто аналітичним.

Отже, за допомогою яких істин можна довести, що даний поет є великим? Що його поезія житиме? Коли говоримо про творчість Остапа Тарнавського, устійнення потрібних критеріїв бачиться доволі важкою справою. Літературна спадщина поета дуже різноманітна та багатогранна: у нього вірші різної форми, на різні теми, під різні смаки, навіть різні звернення до різних людей. Тому, цілком закономірно виникає проблема, як знайти якийсь спільний знаменник, щоб схопити суть і велич його поезій.

Але коли вглибимось у цілий комплекс його творчості, мені здається, що розв'язка цієї проблеми впливає органічно з самого матеріалу. Англійський поет-романтик Семюел Тейлор Колпрідж одного разу сказав: "No man was yet a great poet without being at the same time a profound philosopher". Якщо ми приймаємо цей вислів Колпріджа як істинний і пристосовуємо його до творчості Остапа Тарнавського, тоді ми мусимо поглянути, хоч би і дуже коротко та поверхово, на філософську думку нашого поета. А це найлегше зробити, зосереджуючись на одному із важливіших мотивів його творчості, а саме, на образі життя. Як задивляється він на життя? Яка є його, так би мовити, екзистенціальна думка. Відповідь на це питання дасть нам змогу краще пізнати поета, вглибитися в його набуток та оцінити його більш об'єктивно. Крім того, як мені відомо, ніхто досі не старався проаналізувати філософської мислі Остапа Тарнавського. І тому цих наших кілька слів можуть, евентуально, колись послужити як прологом до якоїсь вже більш серйозної студії.

Приглядаючись до творів поета з точки зору його, можна сказати, *Lebensanschauung*, мусимо ствердити, що і тут, як у його творчості взагалі, є незаперечна багатогранність, панує і тут свого роду плюралізм думки, в якому, все ж таки, можна виокремити дві головні течії: з одного боку Тарнавський-реаліст, який задивляється на життя як на "раптову неповторну дію", закликаючи читача — *carpe diem!* (в кращому

розумінні цього вислову), закликає його жити, "жити, а не мріяти", і "не тужити до речей, що їх хтось замріяв". Як тут не згадати Рільке — "*Dasein ist herrlich!*" — буття є прекрасне! Але з другого боку знаходимо в Тарнавського мрійливість, тугу за мітом. Одна з його збірок так і називається "Туга за мітом". А перша збірка його поезій має назву — "Слова і мрії". Цей своєрідний парадокс витворює певну діалектику, яка нуртує сильно й динамічно в його творчості. Тут слід теж додати, що Тарнавський, хоч глибоко вкорінений в українську традицію, сьогодні, бодай мені так виглядає, є дуже інтимно, можна сказати, органічно, пов'язаний і з літературою Заходу. Не дарма його докторською дисертацією була порівняльна студія творчості Павла Тичини та Т. С. Еліота. Це, можливо, найкраще віддзеркалює діапазон його творів. Але не йдеться тут, очевидно, про самого Еліота, про якого він писав, твори якого перекладав, але й теж про інших мислителів та геніїв людства, починаючи від стародавніх греків через безсмертного Гете та Анрі Бергсона, якого *elan vital* промовляє до Тарнавського, до Ортеги-і-Гассета, якого моральні погляди і етичні норми він цінить, до Камю, Сантаяна, Жака Марітена, Нікоса Казнацакіса та його обожнювання людьми. І на ньому я закінчу тут це вичислювання, бо почав його давніми греками, а завершити хочу новітніми. Та було б фальшиво, на підставі того вичислення імен мислителів, робити заключення, що Тарнавський — це, мовляв, електричний мислитель, який із кожного вибрав цеглину і зліпив собі свою філософську споруду. Це зовсім не так. Але є один вимір, один аспект мислення, що він його поділяє майже зі всіма великими мислителями світу, а це вічне шукання нового, шукання правди, істини, шукання нових шляхів засобів для досягнення цієї правди. Під тим оглядом знаходимо у його творчості справді фавстівського духа: життя у Тарнавського — це "піднесений похід людини до висот" (133). Ця динаміка духа поета зродилася вже у його ранній поезії, хоч там вона ще тиха й несмілива, і вона в'ється лямбмотивом через цілу його творчість. Ось у вірші "Мандрівка" з першої збірки *Слова і мрії* (Зальцбург, 1948) маємо вже того роду визначення життя:

*Людське життя — це мандрівка під музику
тиху,
що її грають заобрійні музиканти...
Рве у простори дороги розгортані вихор,
в далеч, де зв'яли лілеї ласкавої канти.*

А людина — це мандрівник, який іде цією доро-

гоу "з клучочком надії і віри" (зверніть увагу на прекарсний образ) і "зі серцем, розспіваним спогадом радостей рідних, стуженим до яблунево-вишневих симфоній". Ось вже тут, так рано на творчому шляху поета знаходимо це осмислення життя і цю тугу за мітом, яка ніколи не покидає його, хоч образ життя в його творчості розвивається, росте та еволюціонує паралельно з духовим та інтелектуальним розвитком автора.

Поезія Остапа Тарнавського позначена мотивами мандрівки, дороги, дерева життя (одна із його збірок має назву *Самотнє дерево* (1960), друга — *Життя* і можна сказати, що людська доля, життя людини, є центральною проблемою його творчості:

*Куди і звідкіля дорога ця,
що нас Творець на неї рано вивів
і як знайти-пізнати світ правдивий
з-за обрію земного гордця?*

питає поет у збірці "Життя", вінок сонетів видрукуваній ще 1952 року, але відповіді він ще тоді не має. Згідно з поетом, "Творець людину вивів на дорогу, що без початку і що без кінця", а людина йде вперед, "задивлена в творця", бо вона створена на образ і подобу Божу і вона, як її творець, творить порядок у світі.

Поезія Остапа Тарнавського — це автентичний вияв його духа, його вольових настроїв, думок, почувань, мрій і сподівань, подій і зустрічей, моменти песимізму й відчаю. Ось, наприклад, у збірці *Сотня сонетів* читаємо:

*Життя — перехід поміж двох коробок із дерева:
колиски і труни;
у них увесь твого життя доробок:
весна квітіння й осінь сивини.*

А відтак слідує імператив, що закінчує сонет:

*Використовуй кожний день життя,
бо їм нема ніколи вороття.*

Тут знову та неповторність життя і її закономірний *carpe diem*, що ми його згадали раніше. Поет свідомий своєї ефемерності, тимчасовості життя, він важко переживає можливість, що ми виповнимо наш час будь-чим і відійдемо, як прийшли, з нічим (25), бо він не знаходить аподиктичних переконливих доказів на вічність, на позасмертне буття людського духа:

*Бо дух запертий в мозку, наче в клітці,
і ніколи йому не вийти звідси,
бо людське тіло — дім його й тюрма.
Хоч він зривається з високості,
та лиш тоді, як сильні м'язи й кості:
вмирає тіло — і його нема.*

Але далі у своїх роздумах поет, парадоксально, знаходить вічне життя, як у сонеті, що має назву

"Смерть" (34): "Смерть, — каже він — це друг, що на земній дорозі/ товаришить людині в подорозі/ на цьому світі, де не можна вмерти... Життя тут — квіт, що упаде в забуття/ лиш смерть — початок вічного буття".

На цю тему, себто про образ, чи радше концепцію життя у творчості Остапа Тарнавського можна писати велику працю — і справді, тепер, коли між нами і Україною є такі добрі зв'язки, то можна більше сподіватися, що будуть приїжджати сюди студенти та молоді науковці вивчати культурні здобутки діаспори, а між ними й творчість нашого поета. Крім того, слід тут підкреслити, що вже, напевно, загальновідомо, в Україні друкуються його твори, пишуть докторські дисертації про його творчість. В Україні вітають нашого поета, як й інших мистців діаспори, що зуміли зберегти ці цінності і вартості, що зникли з обрію української культури в нелегкі для неї часи.

Коли говоримо про філософічність поезій Остапа Тарнавського, що прагне досягнути людське буття й долучити до свого осмислення свого читача, не можемо не згадати про мову його поезій. Для утаємничення читача в мереживо своїх думок і почувань автор шукає особливої мови, і знаходить її інколи в густо розписаних метафорах, подекуди в точному, майже безбарвному, але такому необхідному слові. Він прагне не просто передати свої думки певною мовою, а розчинити їх в ній, щоб та стала "одвічним" їх носієм, потрібним авторові типом художньої свідомості, саме тому він майже ніколи не користується з перше схопленого, нав'язаного миттєвим настроєм слова. Воно виростає органічно в процесі підбору найпотрібнішого, після якого сказати вже було б нічого. У деяких віршах так тісно словам і такий простір для зроджених ними думок, що мимоволі відчуваєш себе часткою авторових шукань — напівнатяк велить шукати йому закінчення.

Слід відзначити, що при цьому поет не вдається до ніяких "словесно-звукових" вигадок, що стали притаманними, скажімо, деяким з його сучасників, поставангардистам. Хоч часом так бракує на потрібний вислів "нових" слів чи форми, автор тримається традиції:

*Построїв я сотню сонетів,
втиснувши думок еліксир
у форми розмірний мундир
в прикрасах римованих сплетів.*

*...не став я вводити реформу
щоб зміст уложити в рядки (282)*

На кінець повернімо до нашого завдання — кристалізації поняття життя людини в творчості Остапа Тарнавського. Читаючи його твори, ми відчуваємо у них автентичність почувань, відсутність усякої гри, коли поет шукає істину. Остап Тарнавський пише так, як йому наказує розум і його совість. Він опирається на своєму інтелекті, але це не заважає йому вірити, як

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛІ

20 травня ц. р. в Гартфордї, Конн., 106-ий Відділ відсвяткував своє 25-ліття. Іванна Ганкевич, яка репрезентувала ексекутиву СУА, склала привіт ювілятові від Головної Управи.

21 травня ц. р. відбувся Окружний з'їзд Округи Північного Нью-Йорку в Баффало з нагоди святкування 70-ліття СУА і 40-ліття Округи. Ексекутиву СУА репрезентували Анна Кравчук, Ольга Тритяк і Софія Геврик. Анна Кравчук привітала довголітню

голову Округи Марію Крамарчук в зв'язку з обранням її жінкою року та за віддану працю в СУА і вручила грамоту. Головою Округи Північний Нью-Йорк обрано Марту Стасюк. Осередок Північного Нью-Йорку перенесено з Рочестеру до Баффало.

Щиро вітаємо відділи Рочестеру, Баффало і Сиракюз, Округи Північного Нью-Йорку з 40-річним ювілеєм.

Головна Управа СУА.

це каже Сантаяна, у серця мову, стреміти "до висоти божественних думок". Квінтесенцію цієї філософії може найкраще висловив сам поет в есеї "Людина хоче вірити". Ось його слова: "Людина хоче вірити, людина тужить за вірою, людина шукає віри. В сьогоднішній час вибулої науки, зрізничкованого і спеціалізованого знання людині важче цю віру здобути. Мистецтво, література — це ті чинники, які можуть допомогти і допомагають людині віднайти віру і віднайти себе саму. Тож і ріст мистецтва, ріст письменства у всьому світі, як теж, зокрема, в нашому суспільстві — це допомога сучасній людині віднайти свій шлях, це рятунок нашої культури і цивілізації, це шлях до оновлення людства".

Остап Тарнавський був такою людиною, він хотів вірити, шукати шляху для оновлення себе і для оновлення людства. А ми, що були свідками його пошуків і любителами його поезій, згадаймо сьогодні ще раз великого майстра, що "крізь тьму й злобу дня проніс мистецтва ватру".

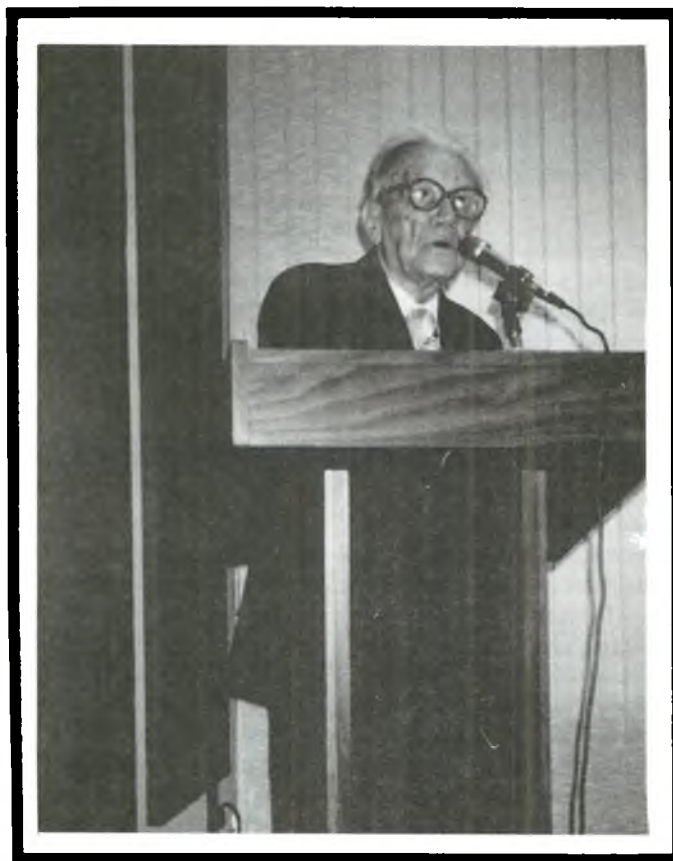
...Ми спробували тут дуже коротко проаналізувати філософський вимір його поезій і тим самим виказати велич автора. Але філософське начало не єдиний критерій для поцінування такого набутку; у поезії вирішальну роль відіграє краса, а її не може виказати жодна аналіза. Я лиш хочу розповісти про мою особисту зустріч з одним з його віршів.

Було це в 1973 році. Я щойно одержав жовтневе число журналу "Сучасність", відчинив його і почав читати цикл віршів п. з. "Вірші з іронічним прикусом" авторства якогось Іриней Вереса. Я не знав цього поета, але один із віршів циклу — "Далекій незнайомій" мене дуже захопив — він миттю переніс мене у інший світ. На маргінесі додаю — поезія уможливила нам забути про наші злидні, робить нас горожанами кращого й вищого світу. Я захопився ним, прочитав його моїй дружині, яка, хочу додати, є єдина особа на світі, що покірливо і терпеливо слухає, коли я читаю поезію. Вона була захоплена віршем, я відтак побіг із журналом до одного з моїх сусідів, щоб поділитися з

ним цією перлиною краси. Сусід мій — інженер, дуже добра, але не надто поетична душа. Коли я скінчив своє надхненне читання, він сказав: "Та добре, але..." Й на цьому закінчилась наша розмова. Та я не втрачаю свого ентузіазму, помандрував до другого сусіди — професора, але і там не знахожу співзвучного серця, хоч ми дуже близькі друзі. Не знав мій друг-професор, хто такий Іриней Верес. Повернувся я додому, трохи очунав, та й подумав собі: ану потелефоную до Остапа Тарнавського — розумна людина, сам поет та критик, у нього напевне знайду зрозуміння, він напевне буде вдячний, коли відкрию йому такий шедевр. Може він навіть знає автора. Взяв телефонну трубку, накрутив число (до речі, тоді я ще не був у таких добрих товариських взаєминах з Тарнавським, як це стало пізніше) і, почувши його голос, сказав: "Пане Тарнавський, я щойно одержав "Сучасність", там надруковано прекрасний вірш, ось послухайте, певний, що Вам він буде до вподоби, як і мені". І не давши йому ні хвили відповісти, чи хоче він слухати моє поетичне читання, чи ні, почав: "Ти ішла напроти, як надходить ранок..."

Пригадую, після першої строфи Остап пробував мене перебити, але я не дозволив, наказав слухати наступну строфу. Він замовк, чемно слухав. Скінчивши, я відчув щось не теє. Я був розчарований, очікував від нього щирого відгуку, такого самого запалу, як у мене, а він щось трохи зам'явся, а тоді запитав: "А ви знаєте, хто написав цей вірш?" — "Так, якийсь Іриней Верес, — сказав я. — Не знаю його, на жаль, але вірш цей йому дуже вдався, на правду чудовий". — "Мені приємно, що ви так думаєте, — зронив тоді Остап. — Я вам зраджу секрет: Іриней Верес — то я".

Тепер вже немає зі мною цієї праведної людини, до якої я удався розділити радість, зроджену віршованим рядком, навіть не підозрюючи, хто їх автор. Хочу сподіватись, що моє захоплення поезією Остапа Тарнавського поділять вельмишановні читачі, на пошану блаженної пам'яті достойного, великого поета.

ПОМЕР РЕДАКТОР ІВАН КЕДРИН-РУДНИЦЬКИЙ

В суботу, 4 березня 1995 р., в Ньюарку в лічниці, на 99-му році життя помер Іван Кедрин-Рудницький. Пішов із життя відомий журналіст-публіцист, колишній редактор щоденника "Діло" у Львові. Він брав активну участь в тогочасному політичному житті Західньої України. З рамени Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО), найбільшої української політичної партії в Галичині, Іван Кедрин-Рудницький був кореспондентом і представником української преси у Клубі парламентаристів у Варшаві.

Після еміграції до США у 1949 р. працював фізично на різних роботах аж до часу, коли зайняв пост у щоденнику "Свобода", як член його редакційної колегії. На тому пості працював упродовж 20-ти років, а перейшовши на емеритуру, продовжував писати для щоденника редакційні статті — буквально до кінця свого життя.

Іван Кедрин-Рудницький брав активну участь у громадському житті українського поселення в США — був дійсним членом НТШ, головою Спілки Українських Журналістів Америки, а опісля її почесним

головою, членом Політичної Ради УККА та редактором "Конгресових Вістей" до 13-го Конгресу УККА. Він також був членом Мистецтвознавчої Комісії ОМУА, членом Головної Управи Об'єднання б. Вояків Українців і членом Президії Ради Прихильників УНР.

Іван Кедрин-Рудницький був людиною високої культури і вийнятого почуття гумору. Його сестра Мілена Рудницька — відома політична діячка, посолка до польського сейму у Варшаві, засновниця і довголітня голова Союзу Українок в Західній Україні, організаторка величавого Жіночого Конгресу у Станіславові в червні 1934 р. Покійний був завжди у прихильних взаєминах з Союзом Українок Америки. Радо дописував до журналу "Наше Життя" на політичні та суспільно-громадські теми, а також давав інформації про різні епізоди з життя та праці Мілени. Можливо, його сестра і після її смерті була для Івана Кедрина-Рудницького тією емоційною ланкою, яка зв'язувала його зі Союзом Українок Америки. Вічна йому пам'ять!

Марія Савчак.

"НІКОЛИ ВЖЕ... НІКОЛИ! — КРИЧУ В ГЛУХУ МОСКОВСЬКУ НІЧ..."

Повторимо ці рядки: "Ніколи вже... Ніколи!.." Чи ж так важко збагнути, що вони означають? Який біль за ними? Який гнів? Яка надія?

Зрештою, кожен із нас може додати щось своє до цього полум'яного "Ніколи!" — хто прокляття, хто сльозу, хто моторошний спомин. Адже, оглядаючись на власне минуле, чи не всі ми, українці, відчуваємо, як багато не збулося у нашому житті — й цілої нації, й окремої людини. Не збулося найперше тому, що жили в "дружніх обіймах" великої і невідомої імперії, що мусили мати себе за молодших, слабших, а часто — й зовсім безсилих. Що завжди ставили нам на карб наше українство, наш "буржуазний націоналізм". Що на Соловках вибивали з нас вільнодумство й нищили волю, а в Сибіру "випрямляли малоруський норов". Страшно згадувати! Але не варто й забувати...

Гадаю, й доля Лілії Григорович за сприятливіших обставин склалася б інакше. В ній не було б стільки сумних сторінок... Хоч сказала мені під час розмови: "Я не тримаю зла".

Справді бо, зі зла нічого не вродиться. Хіба що те саме зло. А нам тепер потрібна Любов. Насамперед вона...

Для творення молодої нашої держави.

Для будівництва нових взаємин між людьми й народами.

Для того, щоб Україна таки збулась...

Отже, сьогодні у Лілії Григорович, чарівної молоді жінки (очі карі, аж обпікають), дуже багато роботи: вона — депутат Верховної Ради України. Мама шестирічного Нестора й десятилітнього Романа, дружина. До речі, всі четверо (чоловік пані Лілії — лікар-стоматолог) покищо мешкають у готелі "Київ", усі четверо сповнені надій на майбутнє... Тож познайомимося з ними ближче.

— Пані Лілю, прошу розказати трошки про себе. Хто ви? Звідки?

— Народилася в Івано-Франківську. Тато був греко-католицьким священником, мав парафію на Тернопільщині. В 49-му його репресували. Відбув 7 років сталінських таборів у Мордовії. Додому повернувся в 56-му, через рік знайшлася я...

Скільки себе пам'ятаю, біля тата завжди почувалася щасливою, захищеною, сильною. Він був інтелігент, аристократ, людинолюбець. Свого часу закінчив Колумійську гімназію, згодом вчився у Відні й Граці, володів сімома мовами... Після проголошення Української Народної Республіки став офіцером Української Галицької Армії. Не знаю, чи варто казати, наскільки тато любив Україну? Ми з братом були ще

малими, а він читав нам Богдана Лепкого, Михайла Грушевського. До того ж писав вірші...

— Як і ви?

В мене це минає й знову приходиться... Але я рада, що поезія не залишає мене. Вона — як ковток чистої води у спрагу.

— Але ви обрали в житті зовсім інше...

— Так. Коли мені виповнилося п'ятнадцять, ми з братом zostалися самі. Мама наша померла дуже рано. Отже, мусили самі опікуватися собою. Тож по закінченні школи я подала документи до медичного інституту. Вступати довелося чотири роки. І всі чотири роки я вперто писала в анкеті — "дочка репресованого священника". І — чотири рази, зрозуміло, "не добирала балів". Знайомі радили: напиши, що батько помер, що залишив тебе з мамою... Я обурювалась: "Ні, на роль Павлика Морозова я не гоюсь". Зрештою, все закінчилося тим, що я три роки працювала санітаркою в лікарні, потім поступила на підготовче відділення медичного інституту, а вже після його закінчення одержала студентський квиток... Диплом маю з відзнакою. Працювала в обласній дитячій лікарні алергологом.

— Які чесноти виховала у вас сім'я? Чого навчили тато й мама?

— Найперше — я завжди пишалася і пишаюся своїми батьками. Це щастя, коли дитина має таку можливість! Я безмірно вдячна татові, що він не грався зі мною в хованки й кішки-мишки, а вів дуже поважні дорослі розмови. Я бачила весь фарс, усю бутафорію тодішнього життя — з жовтневими демонстраціями, портретами членів політбюро, зборами, президіями, співом "Інтернаціоналу". І — всю фальш. Отже, на вулиці існував один світ, удома — інший. Удома, вечорами, мама читала нам "Володимира" та "Святослава" Семена Скляренка... У десять літ ми з братом знали безліч латинських прислів'їв, поезії Франка, Шевченка. Зрештою, справжня історія України не була для нас таїною. Отже, сім'я — це першооснова виховання. Все краще ми беремо звідти. Тож мусимо задля державності України, задля її майбутнього найперше зміцнювати інститут сім'ї.

— А ви щаслива в своєму материнстві?

— Покищо так... Мої діти — мої маленькі помічники.

— Тоді що вас привело в політику?

— Якщо коротко — палке бажання прислужитися Україні. Як служив їй мій тато — і словом Божим, і працею задля неї. Отож у моєму рішенні бальотуватися до Верховної Ради не було жодної випадковості.

вості. Я весь час працювала, багато читала, зустрічалася з різними людьми і відчувала: грядуть зміни. В 1990 році (тоді нам усім світив приклад Прибалтійських держав) я очолювала в Івано-Франківську добровільну просвітницьку організацію "Братство Андрія Первозванного" — Української Православної Церкви Київського патріархату. За чотири роки ми об'їздили мало не всю Україну — були на Харківщині, Миколаївщині, Київщині, Січеславщині, зустрічалися з людьми і майже в кожного знаходили порозуміння. Разом з тим дуже боляче було усвідомлювати — і тоді, й тепер, — що народ наш роз'єднаний, що різні конфесії ворогують між собою... Задля майбутнього України ми всі повинні об'єднатися довкола святої Софії, яка є для нас, українців, українським Єрусалимом. Саме праця в цій духовній царині й привела мене в народні депутати. Бальотувалась я у Снятинській виборчій окрузі ч. 204. Було нас одинадцять претендентів: я й десять чоловіків, серед них — колишній перший секретар обкому партії...

— Хто вас підтримував у виборах?

— Я не належала до жодної з партій. Але в другій турі виборів мене підтримав Рух.

— Отже, в парламенті ви входите у фракцію Руху?

— Так. І очолюю підкомісію охорони здоров'я, материнства і дитинства.

— Що вам удалося зробити у своїй окрузі за рік депутатства?

— Насамперед скажу ось про що... Моя округа — це 29 радіаційних сіл, лише п'ять із них мають статус четвертої чорнобильської зони. Решта... Люди живуть у них важко, часто хворіють. Та, на жаль, ні я, ні навіть Президент нічим не можемо зарадити. Бо Україна не має можливості об'явити одну четверту своєї території забрудненою радіонуклідами зоною й усім, хто живе там, надати пільги. Адже сьогодні наша держава бідна. Однак цього року мені таки вдалося допомогти своїм виборцям побудувати районну лікарню в Заболотіві й середню школу. Для цього Кабінет Міністрів виділив сім мільярдів карбованців.

— А який найголовніший наказ давали вам снятинці?

— Найголовніший? Залишатися людиною.

— Пані Лілю, може, вам і неприємно чути це, але нині авторитет народного депутата доволі низький. Люди втратили віру... Більшість народних обранців забули про свої передвиборні обіцянки. Між ними й "простим людом" — прірва. В оплаті праці, умовах життя... Скажіть, яка у вас платня.

— Цього місяця після сплати податку одержала чотирнадцять мільйонів карбованців. Були невідкладні справи, їздила до Снятина. Мусіла взяти дітей зі собою: у старшого сина саме були вакації. Подорож обійшлася в шість мільйонів. Щодо умов... Ви бачили

Лілія Григорович. Lilia Hryhorovych.

кімнату в готелі... До всього, гадаю, депутат не повинен ходити в подертих панчохах. Так що не розкошую. Хоч і не скаржусь. Та найприкріше, мабуть, не в нашій матеріальній скруті, а в тому, що є повна криза влади в Україні. Над нами тяжіє феномен бездержавної нації. Всі вимагають пільг, компенсацій, виплат. Віктор Пинзеник часом каже у відчай: "Я не можу зняти з себе тої сорочки, котрої не маю". Може, бодай інколи кожному з нас варто замислитись: "А що я дав цій державі? Що можу зробити, аби вона жила?"

— Як ви вважаєте, нинішня Верховна Рада спроможна вивести Україну з кризи? Правової, економічної...

— Лише за тієї умови, коли переважна більшість депутатів житиме не днем учорашнім, не ностальгією за СРСР, а — сьогоднішнім. Я ніколи не забуду червоних прапорців на столах декотрих народних обранців 1 грудня минулого року — в день, коли український народ майже одностайно проголосував на референдумі за державний суверенітет України. І соромно, й гірко, й боляче. Але що зробиш? Раби є раби... Кайдани не позбудешся відразу.

— І все ж... Що доброго, на вашу думку, звершив український парламент задля ствердження нашої незалежності?

— Найперше — скасував інститут президентства в Криму. На диво, ми були такими одностайними... Подруге, нехай у муках, але таки прийняв бюджет на нинішній рік. Потретє, проголосував у першому читанні за президентський Закон про владу. Нині він на доопрацюванні. Гадаю, він буде нарешті прийнятий і дасть Леонідові Кучмі можливість створити чітку вертикалю виконавчої влади, а отже, діяти більш рішуче на користь реформ.

— А чим може похвалитися підкомісія охорони здоров'я, материнства й дитинства, яку ви очолюєте?

— Прийнято закони про донорство, про ліки й медичне забезпечення населення ліками. Асигновано кошти на найважливіші медичні програми. А недавно група жінок-депутатів зустрілася з Президентом. Мова йшла про становище жінки в нашій державі, її ролі у розбудові демократичних інститутів влади, участь у політичному житті. Під час цієї зустрічі також аналізувалася демографічна ситуація в країні. Вона надзвичайно гостра. Сьогодні за рівнем народжуваності Україна посідає одне з останніх місць в Європі. Дається взнаки Чорнобиль, екологічна криза, неповноцінне харчування, низький рівень медичного обслуговування. Відтак материнство стає небажаним. Отже, сім'я потребує захисту з боку держави, і матеріального, й морального. Президент з розумінням поставився до всіх цих проблем і підтримав нашу пропозицію про створення в Україні Комітету в справах жінок, материнства й дитинства. Рішення не довелося довго чекати. 8 квітня Л. Кучма підписав Указ. Отже, Комітет створено. Він функціонуватиме як консультативно-дорадчий орган при Президентові. Його головою призначено Олену Крандакову, народного депутата України, жінку ділову й ініціативну.

Ще одне... Підкомісія, котру я очолюю, звернулася до Президії Верховної Ради, Кабінету Міністрів з пропозицією провести у червні нинішнього року вседержавний семінар на тему "Діти України". Під час його роботи маємо намір глибоко проаналізувати становище дітей, зокрема, дітей-сиріт, у неповних сім'ях, багатодітних родинах. На жаль, сьогодні діти погано харчуються, хворіють, живуть у забруднених радіацією селах, мало хто з них має змогу відпочити в таборах, лікуватися у санаторіях. Одне слово, проблем у "країні дитинства" більше, ніж досить. Гадаю, підсумком роботи семінару буде прийняття програми "Діти України".

— Так багато було вже різних програм... Та всі вони, як правило, залишилися на папері.

— Ні! З цією так не станеться. Докладу всіх зусиль, щоб нікого з посадових осіб, від яких бодай щось залежатиме, не залишити в спокої... За виконанням програми буде забезпечений якнайсуворіший контроль. Адже мусимо діяти. Інакше — для кого будемо державу? Хто житиме в Україні в XXI столітті, коли вже сьогодні на кожну тисячу новонароджених помирає 14.4 дитини. Це жахлива цифра... А якою може стати вона через рік-другий, коли в Україну повертаються туберкульоза, дифтерія, холера? Так що роботи в нас багато. Чорнової роботи, буденної.

— Пані Ліліє, як почуваете себе ви, інші жінки-депутати у Верховній Раді?

— На лицарство чоловіків надія слабка. Мусимо боротися за свої ідеї. На самому початку роботи

сесії були спроби об'єднатися у жіночу фракцію. На жаль, невдалі. На заваді стали амбітність декотрих депутатів, прагнення зробити кар'єру, нездатність до компромісів в ім'я загальної справи.

— І все ж... Є серед жінок-депутатів яскраві, непересічні особистості?

— Звичайно.

— Хто ж вони?

— З радістю назву їх... Ось, приміром, Катерина Ващук. Волинянка. Що вродлива, що мудра та розважлива! Працює у групі "Аграрії за реформи". Досвід роботи в сільському господарстві має величезний. Створила першу на Волині агрофірму, відбудувала колись неперспективне село... Відчувається, що вона вміла господиня й політик. Любить людей, розуміє їх. Часто виступає на захист ринкових відносин у селі. Хвилює її й мовна проблема.

А Олександра Кужіль? Добра, щира, відкрита. Працювала у Запоріжжі, має економічну освіту, спеціаліст з аудиторської справи. Розум у неї гнучкий, логіка, здається, скоріше, чоловіча. А сама — елегантна, жіноча, витончена...

Часто спілкуюся і з Валентиною Гошовською й одержую від того величезне задоволення. Яка ерудиція, яке глибоке розуміння проблем! Вона — професор східнослов'янської та української філології. Має національні погляди на розвиток гуманітарної освіти, школи. Дуже хоче, щоб була незалежна Україна, в якій пануватимуть рівність, порядок, спокій та соціальна справедливість.

Звичайно, всі ми іще не позбавились певних ілюзій, хоч з дечим довелося розпрощатися... Адже здавалось: усе так легко змінити! Що ти здатний на це. А насправді — все не так. Політика — надзвичайно складна сфера діяльності. Зокрема, для жінок. Однак треба ставати на невторовану стежку, треба йти по ній. Бо хто захистить нас, як не ми самі? Хто збудує нам майбутнє? Лише ми самі...

— Пані Лілю, повернувшись із Японії і зауваживши, що найбільше чудо цієї країни — це самі японці, Президент сказав на пресовій конференції, що в нашій державі українська ідея не спрацювала... Чи поділяєте ви його думку?

— А завдяки якій ідеї маємо сьогодні незалежну Україну? Ковбасній?

Мені здається, Леонід Кучма, захоплений саме єдністю японської нації, дещо заперечив сам собі. Адже на тій же пресовій конференції він зробив висновок: щоб справдилось українське чудо, потрібно міняти психологію нашого суспільства. Якщо ми не об'єднаємось як нація, у нас немає перспектив, — наголосив Президент.

— А як ви ставитеся до того, що майже по чотирьох роках нашої свободи значна частина народних депутатів користується в парламенті мовою сусідньої держави?

В ГОСТЯХ У БОГДАНА, ТАРАСА І ВАСИЛЯ

Дорога з Києва до Черкас приблизно така ж довга, як з Нью-Йорку до Філядельфії — яких 120 миль. Правда, там немає шляху типу Нью-Джерзі Турнпайк, а щось ближче до старої "одинки". Коли їхати дорогою по лівому березі Дніпра, до Черкас можна заїхати за три години — взяти курс на Бориспіль, а далі в південно-східньому напрямі до моста через Дніпро, і тут вже Черкаси, а Черкащина — це земля Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка і Василя Симоненка. (Так, Симоненко родом з Полтавщини, він любив Київ, а Львів чарував його, але, закінчивши журналістику в Києві, він вибрав собі Черкаси за місце проживання і праці. Там він і похований).

До цих трьох постатей XVII, XIX і XX століть, які так близькі українцям, що вони можуть звертатися до них по імені, варто заїхати у гості. Тим більше, що це не так давно — п'ять-шість років тому — приїхати на Черкащину нам, "діяспорникам", було не просто. Щоб приїхати в Черкаси, треба було мати дозвіл у паспорті, а відвідати Чигирин і Суботів — містечка Хмельницького — хіба треба було бути заслуженим членом закордонної компартії або достойним гостем тодішньої влади. А в 1987 році Чигиринові й Суботові грозила повна ізоляція, бо в тій околиці — рік після Чорнобиля — почали будувати нову атомну електростанцію, і тоді всі ці історичні місця України були б за дротами.

Пам'ятник Богданові Хмельницькому на Богдановій горі в Чигирині.

Statue of Bohdan Khmelnytsky on Bohdan's Hill in Chyhyryn.

— Мене це болить надзвичайно. Жоден народ не принижує себе так, як часом уміємо робити це ми, українці. Все це має свою причину... Вона — в бездержавності нашої нації, в мисленні, вихованому і це й тепер пригніченому тоталітарним режимом... Окрім того, щоб любити рідну мову, — треба почуватися українцем. Треба мати в собі не вбиті гени українства, а не відчувати себе приналежним до трагічної "общности", яка називається "советський народ..." До всього: яка держава світу має парламент (згадайте сумнозвісну групу 239), в якому частина депутатів — і не мала! — так відверто прагнула б ліквідувати цю державу — її суть, її символи, її мову? Сказано ж за Марксом — пролетарі не мають Батьківщини... Однак я переконана, що до старого немає вороття. Ніколи! Нізащо! Отже, питання мови — питання часу. Будемо ж терпеливими! Будемо відкривати україномовні класи й школи в Дніпропетровську, Харкові, Запоріжжі, Миколаєві... Це — важка робота, їй чиниться спротив на різних рівнях. Надто бунтують

чиновники. Але, я переконана, народ завжди спроможний захистити себе, свою культуру. Задля цього мусимо працювати. Мусимо бути згуртованими, об'єднавшись в єдиний Український патріярхат. Ось те нормальне й здорове, що дасть нам можливість відродитись.

— Що для вас Україна, пані Лілю?

— Це те, що жило в мені з дитинства, що невіддільне від мене, що зі мною — завжди. Якби лихої години довелося мені впасти, це те, що здатне дати мені сили підвестися... Зрештою, це те, що привело мене в парламент. Мій тато вимовляв це слово, як молитву. Це була його девіза і своєрідний код життя. Мій — теж.

— Спасибі за розмову. Зичу вам успіхів та щастя і хочу насамкінець запитати вас, що ви хотіли б побажати українкам Америки, читачкам журналу "Наше Життя"?

— Тримаймося разом. Завжди пам'ятаймо, хто ми і звідки... І — молимося за Україну!

У Києві є музеї Тараса Шевченка, у Каневі, недалеко Черкас, біля могили Шевченка, є його музей, а в Черкасах — новий, невеликий, але оригінальний і чепурний музей "Кобзаря" — не поета, а його книжки, власне книжок, його і про нього. Завідує музеєм Ольга Шаран. Тут зібрано чимало першодруків, а також копій видань, документів, рисунків, картин. Але що, зокрема, цікаве — це те, що в будинку, в якому знаходиться музей "Кобзаря", свого часу перебував сам Кобзар. Це був будинок заможного українця, який, коли довідався, що поліція заарештувала Шевченка під час його відвідин Черкащини і тримала під слідством у черкаській в'язниці, заплатив за нього поруку ще й подарував шефові свій годинник, і взяв Шевченка до себе на час слідства. Все це розповідають музейні екскурсоводи і показують кімнату — посередині між двома іншими з основними фондами музею, — де ночував Шевченко. Ви в гостях у Тараса! Тут він сидів, стояв, лежав, щось говорив, мабуть, і писав — нехай всього кілька днів.

До речі, тепер в Україні є два види музеїв: "совєтські", де здебільшого працюють люди, для яких це такий собі "джаб". Вони дивляться на вас з-під лоба і ніби запитують "Чого ви тут шукаєте і заважаєте мені?" Або якщо ви приїхали як член важливої "делєгації", тоді вони з пам'яті щебечуть затверджені рядки скрипту і воліють, коли їм не перебивати запитаннями. Але є й такі музеї, де тепер працюють люди, які справді зацікавлені своєю працею, які дають пояснення на підставі власних знань, власних досліджень. До цієї другої категорії, безумовно, належить музей "Кобзаря" у Черкасах, на одній з головних вулиць міста.

В цьому музеї порівняно мало шевченкіяни, виданої на заході. Зокрема відсутні твори Шевченка у чотирнадцяти томах, видання Миколи Денисюка з 1950-их — 1960-их років. Якщо б хтось міг придбати цей комплект і завезти його в Черкаси, збагатив би музей, який заслужив собі на підтримку, а від директора Ольги Шаран і її співробітників відчув би справжню вдячність.

До речі, в Черкасах є ще один музей — Обласний краєзнавчий, який напівсовєтський, а напівсучасний. Це елегантний сучасний будинок на березі Дніпра, де перші два поверхи в березні 1993 року ще були влаштовані по-совєтськи: неестетично зібрані експонати, льозунги на червоному тлі, бадьорі лица. Але з горішніх двох поверхів вже почалася переміна. Директор музею Микола Корнієнко зібрав автентичну народну ношу з різних частин Черкащини, а також кераміку археологічного калібру, розкопану в цьому регіоні України, і новіші предмети щоденного вжитку. Все це естетично виставлене і освітлене, з добрими поясненнями. Коштовний одяг звичайних селян-землевласників Черкащини, який зберігся у родинних скринях їх збіднілих насадків-колгоспників, дає уяву

Черкаський обласний краєзнавчий музей.
Cherkasy region ethnographic museum.

про людей, з якими спілкувався Шевченко, коли заїжджав сюди з столиці імперії. При чому тут не якийсь один черкаський стиль, а різні варіанти його, з різних районів цієї землі, і на виставці в музеї ці відтінки відвідувач швидко помітить. Але в одному немає сумніву — черкащани взагалі вміли одягатися і знали специфіку і вартість матеріалів, з яких шили одяг. Українському Музеєві в Нью-Йорку, який постав на базі закупленої Союзом Українок Америки автентичної української ноші, не зашкодило б познайомитися з керівництвом Черкаського обласного краєзнавчого музею. Виставка деяких його фондів, скажімо у новому приміщенні нью-йоркського Музею, була б надхненням для самих тільки дизайнерів-модельєрів з Сьомої авеню.

На другому поверсі, у ще не оновленій частині черкаського музею, є куток журналіста й поета Василя Симоненка, який помер майже 30 років тому, коли йому не було ще й 30 років. Тут його диплом, знімки й медалі, але тут ще не видно того Василя Симоненка, який писав:

Україно! Ти для мене диво!

.....
*Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю.
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.*

.....
*Україно, ти моя молитва.
Ти моя розпука вікова...
Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.*

Так писати в Україні три десятки років тому треба було бути Людиною з великої літери, а нині, за умов державної незалежності України, ці слова не втрачають свого значення. Можна сподіватися, що коли керівники музею посунуть переформування далі, то й куток Симоненка виглядатиме нормально.

Чудом на могилу Василя знайшлося місце при головній дорозі черкаського кладовища, де похоронені переважно заслужені партійні діячі, але, як

згадують свідки, керівники Черкас 1963 року не радили своїм підлеглим брати участі в похороні поета і — як він себе називав — газетяра. Пам'ятник на могилі — це велика брила граніту, яка завершена вирізьбленим портретом голови Симоненка, напівзверненої праворуч, а внизу брили, на шліфованій поверхні, два останні рядки його вірша "Лебеді материнства", який став піснею і ввійшов у репертуар десятків співаків і музичних ансамблів:

*Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Дивишся на гранітне обличчя Василя і ніби чуєш, як він читає ці слова...

Усі випускники шкіл українознавства (а тепер і читачі газет та глядачі новин) знають, що столицею України є Київ, але поет і фільмар Микола Вінграновський нарахував аж 15 столиць України і плянує поставити серію телефільмів про кожну з них. В половині XVII сторіччя столицею України був Чигирин — містечко за 40 миль від Черкас, також на правому березі Дніпра. Богдан Хмельницький був сотником Чигиринським, і коли він став гетьманом і почав визвольну війну України, Чигирин залишився його осідком і столицею.

Двісті років пізніше, на початку 1844 року, після своєї першої подорожі по Україні, Шевченко писав, що про Чигирин "Ніхто й слова не промовить, ніхто й не покаже, де ти стояв? чого стояв?" Не так у нинішній Україні. На картах, які тепер видають приватні підприємства і продають у підземних переходах і кіосках, Чигирин чітко позначений, як і шляхи, які до нього ведуть, а в центрі міста, де перед будинком адміністрації все ще стоїть бронзовий Ленін, над його головою, з даху будинку, повіває синьо-жовтий прапор, а ще вище — на вершці Богданової гори, з булавою, піднесеною вгору, стоїть володар цього краю Богдан Хмельницький у бронзі. Серія плякатів у центрі Чигирини розповідає про історію міста і про

Хмельницького — його освіту, воєнні і державницькі заслуги, про його міжнародні зв'язки.

Кілька миль від Чигирини дорога звертає ліворуч, і раптом перед вами те, що бачив Шевченко, коли писав у половині минулого сторіччя: "Стоїть в селі Суботів на горі високій... Ото церков Богданова". Це та ж Іллінська церква, збудована 1653 року, яку Шевченко також рисував. Церква на горі, а Суботів (тут люди наголошують перший склад — Суботів) внизу. При в'їзді до села-містечка — великий напис на мармурі "Суботів", а поруч — три високі бунчуки.

Щоб заїхати в гості до Богдана, Тараса і Василя, щоб пройтися по славних історичних місцях України, нині вже так легко, що, можна сказати, — гріх цього не зробити. А ще як керівники Черкащини зрозуміють, на якій потенційно прибутковій туристичній індустрії вони сидять і розбудують інфраструктуру у формі нормальних готелів, ресторанів і крамниць, то будуть сміятися з нинішніх бюджетних дефіцитів.

*Іллінська церква, збудована в 1653 році в місті Чигирині.
Church in Chyhyryn, built 1653.*

*В центрі міста, виставка історії заснування Чигирини.
Exhibit on the history of the founding of Chyhyryn.*

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

Vol. M

JUNE 1995

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

NEWS FROM UNWLA HEADQUARTERS:

May 20, 1995 — Hartford, CT. CONGRATULATIONS to UNWLA Branch 106 on their 25th Anniversary. Iwanna Hankewycz represented the UNWLA Executive Board and presented Branch 106 with a Certificate of Appreciation.

May 21, 1995 — Buffalo, New York. An annual meeting of UNWLA Region Council of Upstate New York was held in Buffalo. Marta Stasiuk was elected president and the administration was moved from Rochester to Buffalo. Anna Krawczuk, Olga Trytyak and Sophia Hewryk represented the UNWLA Executive Board. Long time former Regional Council President, Maria Kramarchuk was presented a Certificate of Appreciation by Anna

Krawczuk. Ms. Kramarchuk has devotedly served over 21 years on the UNWLA National Board.

At the Luncheon that was open to the public. Upstate NY Regional Council celebrated the 70th Anniversary of the UNWLA and the 40th Anniversary of their Regional Council. UNWLA President, Anna Krawczuk, was the keynote speaker. Citations which were read by Olga Trytyak and Sophia Hewryk were presented for both occasions.

CONGRATULATIONS to UNWLA REGIONAL COUNCIL UPSTATE NEW YORK ROCHESTER, BUFFALO, SYRACUSE — on the 40th ANNIVERSARY!

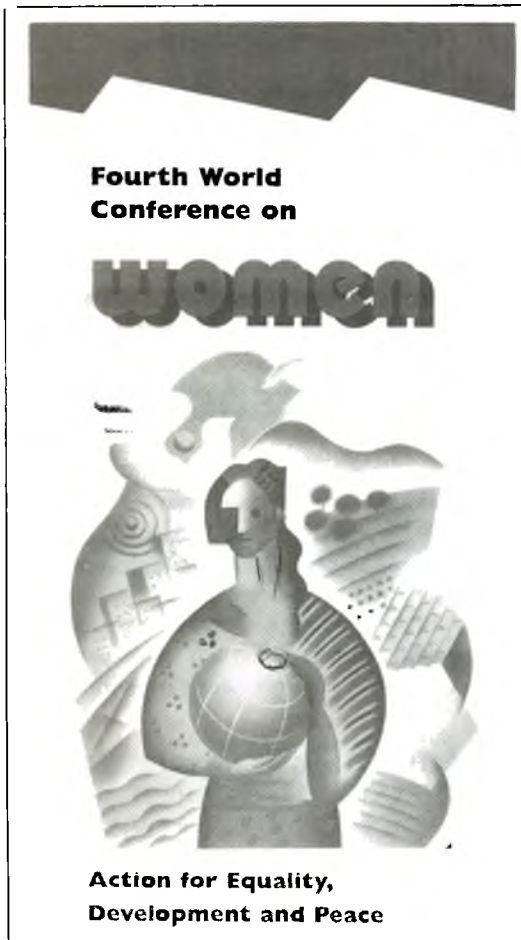
THE STATUS OF WOMEN IN UKRAINE

by SARA J. ANCONA

The United Nations Fourth World Conference on Women will convene during September of this year. During the Conference UN member governments will be deliberating and ratifying the Draft Platform for Action. This document covers a broad range of issues impacting women from around the world. Accompanying the Conference will be the NGO (non-governmental organization) Forum which will host hundreds of organizations and individuals who have concerns regarding women. Poverty, health, human rights, education, discrimination, violence, environmental degradation and pollution, access to and participation in the economy and decision making are among the many issues that are on the agenda of both the Conference and NOO Forum. Boundaries of countries are transcended by these issues, thus affecting all women in one way or another. Ukraine is no exception, especially as it is presently going through a social, political and economic transformation. A "feminization of poverty has recently become a significant problem in the countries with economies in transition" (DPA, 14). The effects are already apparent and are disproportionately impacting women.

General Information

After a legacy of over seventy years of Soviet domination, Ukraine is striving towards a democratic society and a market economy. In the last five years the labor market in Ukraine has undergone a drastic transition. A restructuring of employment is taking place in an effort to establish a viable economy. Women, who make up more than half of the country's population and approximately "51.5% of workers and employees", are the ones being severely hit by these changes (Buckley, 83). Women are mostly employed in the low-paid state sector, thus bearing much of the burden of a collapsing state economy. Within this transition of the labor market, newly established firms and enterprises are taking the place of the inefficient state run sector. This "privatization and enterprise restructuring should accelerate the shift from manual workers to technicians and managerial employees" (Standing, 34). It is here that women are losing their jobs and they are not likely to be rehired by these private enterprises." The standards of these new firms and enterprises pose new requirements to women in which they are not always prepared" (UCWS, 6). "As

far as enterprise training practices are concerned, there appears to be a tendency to discriminate against women" (Standing, 37). What then is taking place is "a marginalization of female labor, which means low pay, low qualifications, bad and/or harmful conditions of work" (UCBS).

Although Ukraine has ratified fifty of the International Labor Organization Conventions (with forty-five in force), pay inequality, harmful conditions and employment segregation still exist. Ukraine is a member of the International Labor Organization's Convention 100 on equal pay for equal work and 111 on discrimination on the basis of gender. Even as a member of these ILO But pay inequality and gender segregation in the work force still exist in Ukraine. Not only do women workers receive "income 30% lower than that of men", "they comprise up to 78% of all unemployed" (UCWS#2,5).

Income Level

"Women represent 50% of the world's population and one-third of the official labor force, they perform nearly two-thirds of all working hours, receive only one-tenth of the world's income and own less than 1% of the

world's property" (ILC). Ukrainian women face this income inequality in many areas. In terms of earnings they receive lower pay than men. "According to Ukrainian trade union stats, the average minimum living standard in the III quarter of 1991 was 1.200.000 karbovantsy. In these terms 85% of Ukrainian women receive wages below the minimum cost of living. Less than 1% of women received salaries of 5 million karbovantsy and more" (news, 27). The approximate exchange rate is 140,000 karbovantsy to \$1 US. "The highest salaries were recorded for women working at private enterprises, with the highest level at rented enterprises and joint adventures with foreign capital. The lowest figures were for women working on collective farms, enterprises owned by workers collectives and in the state sector" (UCWS, 28). Women continue to remain in low-waged category and are over-represented in the state sector. This work constitutes "55% of all work by women in the state sector and 84% of all women working there" (UCWS, 28). "The least paid group in Ukraine are women under 24 and over 60 years of age" (UCWS, 29). A great number of younger and older women live below the poverty level. Disparity in terms of income generally relegates women to a financially lower strata of society.

Employment

"The rapid process of change and adjustment in all sectors has led to the increased unemployment and underemployment, with particular impact on women" (DPA,5). The restructuring of employment that is taking place throughout Ukraine is adversely affecting women. The ages 18-55 represent the most productive age group for women in the labor market. Approximately "74% of this age group is employed", excluding the unaccounted "grey market". This "grey market" (of unregistered business and other forms of employment) affects mostly women between the ages 19-22 and is quite "alarming given the lack of legal protection in most of these jobs" (UCWS, 11). In many cases women are victims of discrimination or harassment and many times sexual exploitation.

With the break-up of large enterprises in the state sector and occupational shifts linked to privatization, women are left with fewer choices in terms of employment. What is also common is women bearing the responsibility of the "double burden" (family and children) and also "secondary employment" (an additional job). The average salary at official jobs, where a majority of women are employed, does not provide a necessary living standard. This in turn has led to additional forms of employment which is "so called 'secondary employment'. About 12% of all women are engaged in secondary employment in addition to their main job and housework" (UCWS, 15). "One out of three Ukrainian women has an additional job and an additional source of income" (WRB, 144).

Type

A segregation of the labor market is a trait common to Ukraine. It seems that a "feminization of certain fields has also occurred" (Buckley, 83). There is a "tendency for recruitment preference to contribute to the strong industrial segregation of employment, in which men and women are concentrated in different sectors" (Standing, 37). "In addition to economic factors, the rigidity of socially ascribed gender roles and women's limited access to power, education, training and productive resources" continues to reinforce the disparity of women in the society (DPA, 14). Women are concentrated in sectors of social services, education, textiles, culture/art, as well as health service positions. These occupations are predominantly held by women and are noted for their low compensation levels. Not only are women receiving consistently lower wages than men, they are also underrepresented in higher skill grades of work. "They make up a minority among supervisory and managerial positions and among skilled workers, with a substantial majority among general service and specialist employees and technicians" (Standing, 39). Women are also well represented in the heaviest and least mechanized occupations, and even more so in especially dangerous work. More than "25% of women work" in extremely harmful conditions and over "35% are engaged in heavy physical labor" (Buckley, 83). Ukraine is not subject to almost half of the Conventions of International Labor Organization on work in dangerous and harmful conditions. "Ukrainian industry is oriented towards manual labor, as such that close to 75% of the total employment consist of manual workers" (ULFS, 33).

An example of strenuous physical work is the large number of women who are employed in Agriculture. "Women run almost 100% of Ukrainian dairies for milk production" (WRB, 145). What is seen here is a clear cut pattern of occupational and sectoral segregation by sex. This limits women's options for employment in the shifting economies of the future. "Women are also underrepresented in academic and scientific positions" (WRB, 144). Women constitute a large percentage of doctors, but very few are in administrative positions. "They head only five percent of the Ukrainian enterprises" (WRB, 144) and a majority of women are working in "predominantly female collectives." (UCWS, 17).

Instituting Factors to Employment

Women make up the majority of those who are not employed in Ukraine. Unemployment accounts for a large number, but other factors contribute to women's absence in the work-force and/or prevent women from pursuing professional careers. The reasons vary considerably from case to case but are mainly the lack or absence of necessary education/skills/qualifications,

family obligations, and health and working conditions" (UCWS, 19). Possessing the necessary education and/or skills reflects the higher standards and job requirements demanded by the restructuring of the economy. As women enter and re-enter the labor market without appropriate qualifications their entitlements become lower, which usually coincides with low pay. It again reflects "the need for a systematic approach to professional training and retraining of women, especially women of the younger age" (UCWS, 20). The lack of necessary skills and qualifications seems to be the primary constraint for many women's career advancement and employment. Family obligations are also an inhibiting factor. The main responsibilities of bringing up children lies mostly on women. Babysitting is not common and the disintegrating day care system has led to very expensive private child care. Therefore women are forced to stay home with their children or take part-time jobs, which usually offer low pay and little opportunity for advancement. Due to the poor economic conditions in Ukraine at this time, women have been forced to seek employment, thus enduring the "double-burden" of juggling a family and a job.

An example of women being left with little choice is in the case where "women with children under the age of three are entitled to legal benefits (maternity leave). However 35% of these women are working" (UCWS, 26). This is due to the decrease in the sustainability of "maternity level of life in Ukraine" during the past few years. Many of these women could not sustain an adequate existence and have therefore been forced back to work. These women are faced with a "double burden", of both family obligations and employment outside the home.

Politics/Women's Groups

In the past elections of the Ukrainian Parliament, there was an unexpected high political activity, "which brought more than 60% of people to the polls" (UCWS#2). Presently women represent "17 of the 450 member Parliament" (PDP). In the Cabinet of Ministers the presence of women is nonexistent. In fact the "only government body to be concerned with women's issues, is the commission on the Issues of Women, Maternity and Children whose title speaks for itself, but there are rumors that it will be dissolved or incorporated into a bigger Commission on Special Care" (UCWS#2). It seems that "political reform has two immediate outcomes: 1) a fall in the percentage of elected women; and 2) the growth of a broad range of women's groups" (Buckley). A lack of interest and involvement of women as a whole is seen. In a poll conducted in Ukraine "only 1.2% of respondents said they participated actively in political life, 49% regularly follow the events, 31% do not take interest in politics and 16% were annoyed by politics" (UCWS, 45). This is one of the reasons why many

political parties neglect to mention women's problems and interests.

Although women's participation in politics has declined, there has been a rise in women-oriented groups. "There are formations of numerous women-only groups, which are organizing 'from below' around various concerns" (Notar). Women's groups are appearing and reappearing in Ukraine. "For the first time in the history of the Ukraine, women have started their own organizations with obvious political and feminist orientations" (Buckley, 90). One of these is "Mama'86" which came about in reaction to the world's worst nuclear accident in the Chernobyl nuclear power plant. "The primary goal of this organization is to help improve the health of women and children in Kiev, particularly in regard to the aftermath of Chernobyl. And hazardous waste sites scattered around the city" (Notar). A second organization is "the Women's Union of Ukraine, which dates back to pre-Soviet times. It was formed in 1919, and is therefore one of the oldest women's organizations in Ukraine. It is currently a social independent organization, reformed in June, 1991. The two principle goals of the Women's Union are: 1) for women to have equal rights with men in all areas; and 2) to improve women's health" (Notar). It is this organization which in October 1994 presented to the President of Ukraine the demand or idea for a Commission for Women "for matters in Parliament, reduction of women's unemployment, to improve the health of women and conditions in maternal and child care clinics and as well other serious treatment of women's issues" (Notar). On December 29, 1994 President Kuchma "promised to establish a Commission on Women in the government" (Notar). "Another important group in the Ukraine is the Organization of Soldiers' Mothers. From its inception, it became the most politically powerful women's group" (Buckley, 94). These are just three of several groups in Ukraine that are concerned with women's issues. The establishment of these groups and women in politics in Ukraine demonstrate that women are willing to take the initiative in their advancement.

Health

Health care for women in Ukraine, especially in areas of reproductive health, continues to be a critical situation. Medical care in maternity hospitals is a big problem. "The infant mortality rate is 13.6 per 1000" and the mortality rate during child birth is also high (UCWS#2). The death rate exceeds the birth rate in Ukraine in a "13:12 ratio (per 1000) as of 1992" (WRB, 148). "Recently in Ukraine the problem of contraception has become very acute following the economic and environmental crisis and the problem of Chernobyl" (UCWS, 38). Although contraceptives are available, they are not readily accessible. One result is that abortion becomes a method of birth control. It seems to be "the most widely-spread form of contraception" in Ukraine

(UCWS, 38). In fact, "the number of abortions each year seems to be higher than the number of births" (WRB, 145). "IUD is presently the most common form of contraception", and is used by one out of every four women using protection (UCWS, 39). Condoms, pills and the rhythm method are also types of birth control commonly used. The insufficient use or failure to use proper protective birth control can not only lead to unwanted pregnancy, but also the spread of sexually transmitted diseases and AIDS/HIV. Although the trend of HIV/AIDS has not reached the proportion of infection rates in other countries, it still exists in Ukraine. As of 1994 there have been documented cases in Ukraine. Prostitution can contribute to the spread of these diseases. "It was recognized as quite a recent phenomena since it was criminalized for many years by Soviet legislation" (UCWS, 40). Although this is not necessarily a new occurrence, it is openly publicized now in times of "newly found freedoms". Prostitution is blamed on the collapse of the economy and the lack of money and low living standard.

Other contributing factors to disease and poor health among women are smoking and alcohol consumption. In a poll taken, "one out of five women smoked and one out of every ten women consumed alcohol" (UCWS, 36). Smoking and alcohol have been linked to breast cancer, heart disease and other chronic diseases. Lastly the Chernobyl explosion has been of grave concern and has contributed to health problems. A number of women have seen the effects of this catastrophe. "Many children are being born with birth defects and there has been an increased rate of miscarriages" (WRB, 145). These are both the effects of high-level radiation. Health care and health problems of women are an international concern. As cited previously, health care and health problems are on the agenda of many Ukrainian groups. Although there has been an initiative, further action and implementation must be taken to ensure women healthier lives.

Privatization

"As for now, most of the property in Ukraine is state controlled and only 5% has been privatized. The direction of privatization and the ability of women to acquire their share of this property will crucially determine the level of living of women in the next 10-20 years" (UCWS, 46). How women will personally contribute to the market economy will be a critical factor in their future status.

Conclusion

"The instabilities, tensions and disputes of the economy, polity and society are unlikely to abate in the 1990s." (Buckley, xii). The transformation from a totalitarian society has and will lead to further instability in all spheres of life in Ukraine. Women have been, are presently, and will be affected by the transitions taking place. Negative effects will be frequent, especially with

the inevitable restructuring of the work force.

However, there is much potential for the women in Ukraine. With an educated and literate population, the ability for improving the status of women is attainable. The feminization of sectors may not be as dismal as it seems. In fact, some of the sectors, especially service sectors, are the ones that will continue being feminized into the twenty-first century. Women from Ukraine have been involved with the overall process of improving the status of women through international, domestic, non-governmental and inter-governmental mechanisms. The presence of Ukrainian women at many preparatory conferences, both in Ukraine and internationally, displays the dedication of Ukrainian women to advancement of women, not only in Ukraine, but on a global level.

SOURCES

Buckley, Mary, Ed., *Perestroika and Soviet Women*, Cambridge University Press, 1992.

Standing, Guy, *Labour Market Dynamics in Ukraine Industry in 1992-94: Results from the ULFS*, Budapest, 1994.

ILO: International Labor Organization Statistics.

Notar: Susan Notar's TDY Trip Report 1/23-95--1/31/95 to Kiev, Ukraine (in association with the ENI Women's Issues Resource Book).

PDP: Parliamentary Development Project for Ukraine, Indiana University: School of Public and Environmental Affairs.

UCWS: The Ukrainian Center for Women's Studies in collaboration with "Social Monitoring Center" of the National Institute of Strategic Studies, *Women in Ukraine: Sociological Assessment*, Kyiv, 1995.

UCWS#2: Dr. Svetlana V. Kupryashkina (Ukrainian Center for Women's Studies), *General Trends in Data Collection on Women and Statistics in Ukraine and Ways to Gender-Disaggregated Statistics*, Radcliffe College, Massachusetts, 1994.

WRB: Europe and Newly Independent States (ENI) *Women's Resource Book*, USAID, 1992.

THE INS AND OUTS OF ANNUITIES

by LUBA KOS

Do you want to build your assets for the future? Can you comfortably put some money away without receiving current income? Is tax deferral attractive? If your answer to these three questions is "yes", an annuity may be right for you.

Annuities are sold by insurance companies, but they are the opposite of life insurance in providing benefits during your lifetime rather than after death. An annuity, bought with a single lump sum or periodic payments, provides guaranteed lifetime income starting either immediately or at a later date.

Annuities also offer tax advantages. Although the purchase can be made with after-tax dollars, you pay no income tax on the accumulated interest until payouts start. You can choose a guaranteed rate of interest, via a fixed annuity or you can put your principal into an equity account (some offer different investment options) and accept a variable rate of interest. With a variable annuity, accumulated value and monthly benefits will vary according to portfolio performance, but there usually is a guaranteed minimum return.

Fixed annuities are often compared to certificates of deposit, while variable annuities may be more akin to mutual funds. Both should be held, once purchased, for the long term. Payout, when the time comes, may be in one of several forms. STRAIGHT LIFE provides pay-

ments to you for your lifetime. A REFUND annuity pays somewhat less but provides that payouts will be at least equal the amount paid in premiums, regardless of when the annuitant dies; any refund is paid to the beneficiary. A JOINT AND SURVIVOR annuity provides payments for as long as either you or your designated survivor lives. And a CERTAIN PERIOD annuity makes payments for life, with a guaranteed minimum number of years.

Annuities are sold with many different features. Here are some of the things to evaluate before you buy:

— What is the current interest rate, how often does it change?

— What is the minimum interest rate guaranteed in the contract?

— Is there a "bailout option" that permits you to cash in the annuity, without penalties (there may be tax penalties), if the interest rate drops below a specified figure?

— What penalties are there for early liquidation? Are there graduated withdrawal charges over a period of years? How much can you withdraw at any time without a penalty?

— Are there front-end load charges or annual administrative fees? How much are they and how will they affect your return? As with any investment, seek advice from a competent investment advisor who will guide you based on your individual needs and goals.

CHOOSING BENEFICIARIES

by LUBA KOS

Life insurance policies, pension plans, IRAs...all require that you name a beneficiary. Many people don't give the process much thought, simply naming a spouse and/or children and then putting the whole thing out of mind.

Choosing your beneficiary, and keeping that choice up to date, is very important. Here are some of the things to consider:

— Don't stop at naming a single beneficiary. Always name a "contingent" or secondary beneficiary as well, just in case you outlive your first beneficiary.

— Make a specific election, rather than having the proceeds of your insurance policy paid to your estate. One of the great advantages of life insurance is that it is paid to your family immediately, without delay. If it is payable to the estate, however, it will have to go through probate along with the rest of your assets and your family will have to wait.

— Think carefully about the wording of beneficiary designations (your insurance agent can help you here). Saying "wife/husband of the insured" without a specific name could result in an ex-spouse receiving the proceeds. Similarly, naming "John, husband of the insured" may create a problem if, at the time of your death, you're actually married to "George". Changing the beneficiary designation is easily accomplished, but you have to remember to do it.

Naming specific children may mean that later-born

children will be left out unless the beneficiary designations are changes. Saying "children of the insured, Mary X", might mean that your husband's child from a previous marriage, whom you meant to include, is in fact excluded. Saying "children born of the marriage of John and Mary X" may mean excluding adopted children. Think it through very carefully, so that you actually do what you mean to do.

Decide, also, how proceeds should be distributed if one of your children dies before you do. If you then want the proceeds to go that child's children, you must say so. You must also decide how much grandchildren will share in the proceeds with your other children, whether everything will be divided equally or whether the grandchildren will split what would have been their parent's share.

It is very important to anticipate as many situations as possible. It is also vitally important to review your beneficiary provisions regularly. Unless you make an irrevocable designation, as might be the case in a divorce settlement, you can change beneficiary designations as often as you like. You won't want to change frivolously, but you should change when it is appropriate to do so.

Just as with any important documents — life insurance policies, pension benefit records, investment records should be kept in a safe place which should be known to the appropriate individuals. Careful record keeping will make things much easier.

Beginning with this issue, *Our Life* will be featuring an occasional column on financial planning by Luba Kos, owner and president of Kos Financial Services. Ms. Kos, who was raised in Philadelphia, currently resides in New York City and is licensed to practice as a financial consultant and insurance consultant in the states of New York, New Jersey, Pennsylvania and Connecticut. Her company specializes in providing advice and information on personal finances, insurance, and pension and estate planning. Kos is also a partner in Preferred Insurance Services which specializes in commercial insurance, home owners insurance and auto insurance and is a general partner in LZ Properties, a real estate investment partnership based in New York City.

As Vice President for Membership in the New York City Association of Life Underwriters, she is active in lobbying state and federal legislators to protect consumers' interest in maintaining a favorable tax status for life insurance proceeds and annuities. Ms. Kos also acts as freelance financial advisor for several real estate cooperative boards in New York. An active member of the Ukrainian community, Luba Kos is currently serving on the board of directors of the Ukrainian Institute of America and is the Institute's treasurer. She is a member of UNWLA Branch 88.

THE WILDWOODS

by DMZ

The shoreline of southern New Jersey has some of the most beautiful beaches in the world. Wide stretches of very fine sand extend into the Atlantic Ocean; the shore's smooth and shallow bottom makes it possible to go far into the sea. It's ideal for children's play and comfortable for the average non-swimmer. Geographically, one part of the coast is a long peninsula. At its tip is Cape May, a resort town dating back to the early 1800's. It was frequented by famous Americans like Abraham Lincoln, and to some American Southern aristocracy it was the cool sea-side of the North. From Cape May to the north stretch three separate communities known as the Wildwoods — Wildwood Crest, Wildwood and North Wildwood. An old ferry connects Cape May with Maryland and Delaware, while a bridge on Rio Grand Avenue in Wildwood connects it to the mainland. Once sparsely populated with very few amusement facilities, the area was frequented by lower income families, giving it the nickname of "poor man's Riviera". For newly settled Ukrainian immigrants, the favorite part of this Riviera was Wildwood Crest.

I first heard of the Crest from the letters my aunt Stefa wrote to my father in the mid 1950's. The widow of my father's cousin, Aunt Stefa had settled in Philadelphia after the war camps and often corresponded with my father. In one letter she vividly described "this place" where she had taken a holiday. There was a bus route from center city in Philadelphia which crossed the bridge in Wildwood and then traveled through Wildwood Crest to Cape May. It would stop at the little cross streets in the Crest, making it very convenient for vacationers such as my aunt to get to their destination without an automobile.

It was about this time that I realized that there are two kinds of people, the mountain kind and the seashore kind. My aunt was encouraging our family to look into bus routes to the Wildwoods from Jersey City, New Jersey where we lived, even offering to find us very reasonable accommodations at the Crest. My father, however, having made two trips to Coney Island with an old Ukrainian neighbor, swore that he would never go to the seashore again. According to my father, God made the mountains, cool streams and quiet woods with mushrooms for men's relaxation. Sand beaches where one was forced to fry in the sun and then aggravate one's sunburn in salt-sea water was not his idea of fun. Aunt Stefa, on the other hand, claimed that the salt sea air and hot sand were the best cure for whatever ails you — and as for shade, she described a long pier which stretched from Crocus street over the beach, far

into the water, giving ample shade. For those, she wrote, who wish to spend extra, there were sun umbrellas for rent.

In a way, Aunt Stefa never gave up. She eventually became a matchmaker, introducing me to her son's college classmate, and he took me to Wildwood Crest after we were married. The area was just experiencing an economic boom. Hotels were being built just off the Beach, each with a theme — fake palm trees, lava rock jacades, swimming pools and colorful signs displaying their exotic names. This was to give the flavor of Florida, Hawaii, the tropics. Someone had just invented plastic flowers and they were popping out of fancy planters in great profusion.

Behind the fancy hotel row there remained a variety of smaller motels and rooming houses, ranging in quality and price. There were even some Ukrainian guest houses, much in demand by Ukrainian vacationers. One guest house on Crocus Street was owned by a Ukrainian proprietress, Mrs. Navrocka, and was the focal point of Ukrainian social and cultural life at the shore. Mrs. Navrocka rented rooms with meals which meant a higher vacation budget. Kitchen privileges were in high demand because restaurants in the area were few, their food too expensive and too Americanized for the Ukrainian palate.

But the Ukrainian housewife didn't exactly cook on her vacation; she cooked before her vacation. Families would arrive with carefully packaged sausages in all varieties, "шницлі", fried chicken, cutlets and, of course, a selection of "плячки" to feed everyone on the beach. In those days, refrigeration was a problem, so vacationers used innovative ways to keep the food from spoiling. Legend has it that one Sunday a Ukrainian store owner brought with him a pot full of veal cutlets. Having settled his family, he promptly proceeded to bury the pot of cutlets in the wet sand to keep them cool till mealtime. When the family got hungry, the search for the pot began. Friends and neighbors aided the search — much of the beach was dug up in vain. The poor man fed his family with "God only knows what's in them" hot dogs from a street vendor. It has been said that the pot will remain buried in the sand at Wildwood Crest until a few centuries hence when an archeologist will find it, only to misinterpret the data and claim that the American Indians in the area used aluminum pots.

In the 1950's, the Ukrainian address on the beach was "під мостом" (under the bridge), the Crest fishing pier at Crocus Street. The widely separated pilings supporting the pier were almost like the block corners of Philadelphia's 24th Street neighborhood, home to

scores of Ukrainian families and St. Nicholas Ukrainian Catholic Church. Every Sunday, grocery store owners from the 24th Street neighborhood would settle themselves appropriately under different pilings of the pier. The boards on the pier provided about a forty foot wide strip of shade all the way to the water. Access to the pier itself was open only to local fishing club members.

Ukrainian seashore lovers were divided into three groups: the walkers, the talkers and the watchers. Only the watchers resembled Americans. They lay or sat on the beach, shading their faces with hats or umbrellas, and watched the talkers and the walkers. The talkers generally stood around, often changing position from foot to foot, sometimes kicking the sand. They formed circles of at least three and sometimes as many as five or six. Hand shaking introductions were observed as usual. But what amazed Americans who had wandered into this Ukrainian enclave was the kissing of ladies' hands as they stood in their bathing suits. The chief topic of the talkers was jokes. A hearty laugh from the group indicated that the joke was excellent, attracting watchers who would move closer to the group in order to listen to the next joke. The second most popular topic was Ukrainian politics.

The walkers, in the meantime, would fall into ranks of three or four, sometimes in more than one file, and proceed at a "spazier" pace from the pier to the Diamond Beach resort complex at the end of the Wildwood beach. There, they would stop, turn briefly into talkers, and after resting, in rank formation as before, walk back to the bridge. For the watchers, the sight of the departing or returning walkers prevented boredom and allowed for interesting comments and speculation about who was with whom at the beach that day and why.

When a large modern hotel called the Pan American was built at the edge of the beach and Crocus Street, life at Ukie beach changed. Due to the proximity of the Pan American's swimming pool, "the youth" began to gather on the hot dry sand far from the water's edge.

For them, the pier action was now passé and the action was now in front of the Pan-Am. And it was here that "the flower of Ukraine" practiced the rites of youth — rock and roll blasting from radios, coca-cola cans full of "mystery juice", never ending volleyball games, and boy and girl watching. The sand castles at the water's edge were left behind for the next group of little ones. "Youth's parents, a safe distance away on the cool wet stand, relaxed and turned from watching kids to watching the walkers and the talkers. The size of the youth group varied like the tide coming in and going out again. High tide would be reached in the last week of August when all Plast and other camps had ended. Low tide came on Friday just before Labor Day, for at that time, the great youth pilgrimage to the shrine of youth's rite of passage at Soyuzivka began. With the youth gone North, the sea and American vacationers had Wildwood Crest beach to themselves again.

So it was at the Wildwood Crest shore. The summers as the tide rolled in and out, one after another, the sand castles at water's edge rebuilt by each new group of children. The fines for losing your kid at the beach increased along with the price of Mack's pizza on the boardwalk, but so did our wealth in America. Fewer veal cutlets were brought to the beach as Ukrainians became accustomed to steak and lobster. New hotels took over the sand dunes and more and more Ukrainian grandparents went down to Florida for the real palms in lieu of plastic ones. The youth groups of the sixties, seventies and eighties sun themselves in Mexico or the Caribbean more often than at Wildwood Crest. And then there is Ukraine, receiving the summer homage of its uprooted sons and daughters. Yet as the sun sets over the bay across from the beach, memories evoke sounds and scenes that emerge with the movement of the tide — children's laughter, the talkers' emphatic opinions, the watchers eavesdropping on a funny joke while the walkers' "spaziergang" leaves Ukrainian footprints on a New Jersey beach for all time.

COOKY'S CORNER

SUMMER SOUP

Cold Cucumber Soup (6 servings)

1 tablespoon butter
1 small onion
1 large cucumber
1 quart chicken broth
3 tablespoons fresh dill
1/2 envelope unflavored gelatin
1/4 cup cold water
1 cup sour cream
Salt
White pepper

1. Chop onion. Peel, seed, and slice cucumber. Boil chicken broth.

2. In small saucepan, melt butter and cook chopped onion until soft. Do not brown.

3. Add cucumber and cook 1 minute, stirring. Add dill.

4. Add onion and cucumber mixture to chicken broth and simmer 10-15 minutes until cucumber is very tender.

5. Soften gelatin in cold water and add to soup.

6. Remove soup from heat and add sour cream.

7. Add salt and pepper to taste.

8. Puree soup in blender, strain and chill for three hours.

9. Garnish with cucumber slices and dill.

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

У червні звичайно відбуваються градації, а теж після весіль т. зв. "поправини", тому треба "осолодити" ті оказії. Подаємо приписи на лакоминки:

ПОМАРАНЧІ З ОВОЧЕВОЮ ПІДЛИВОЮ

- 1 горнятко морелевої мармеляди (apricot preserves)**
- 1 горнятко бросквяної мармеляди (peach preserves)**
- 1/2 горнятка води**
- 3 великі помаранчі (naval)**
- 2 ложки помаранчевого лікеру (grand marnier)**

До риночки дати обі мармеляди і воду. Варити, мішаючи до кипіння, і ще 5 хвилин. Влити до електричного змішувача (blender) і добре вбити.

Обрати помаранчі зі шкурки і зняти білі волокна. Розділити помаранчі на частинки. Повинно бути одне горнятко зі соком. Додати частинки помаранч до мармеляд, змішати і вкласти до холодильника. Перед подаванням додати лікер. Повинно бути 3 горнятка.

ЛАКОМИНКА З ВЕРШКОВОГО СИРУ

- 2-8 унцові пачечки вершкового сиру (cream cheese) кімнатної температури**
- 2 коверти желатини без смаку**
- 2 горнятка вершків (heavy cream)**
- 1 ложечка ванільового екстракту**
- 1 горнятко цукрової мучки**
- 1 ложка цитринового соку**
- 1 горнятко холодного молока**

Підлива:

- 1 велика коробка морожених полуниць (strawberries)**
- 1/2 ложки кукурудзяного крохмалю (corn starch)**
- 1 ложка холодної води**
- 1/2 ложки цитринового соку**
- 1 крапля червоного барвника (food coloring)**

Вбити сир з цукром. Окремо вбити вершки. Розпровадити желатину холодною водою, опісля додати кип'ячої, щоб желатина розчинилася. Змішати сир з вбитими вершками і простиглою желатиною. Додати цитриновий сік, молоко і ванілію. Добре вимішати і накласти до добре намащеної маслом тортівниці. Вкласти до морозильника. Вийняти одну годину перед подаванням.

На підливу розморозити велику коробку морожених малин. Додати розчинений водою крохмаль і варити в ринці. Додати цитриновий сік і варити мішаючи, щоб згустіло. На кінці додати червоного барвника.

ЛАКОМИНКА З ГРУШОК

- 1 20-унцова банька нарізаного ананасу (crushed pineapple)**
- 1 9-унцовий слоїк порічкового желе (currant jelly)**
- 1 горнятко води**

- 1 ложка соку зі зеленої цитрини (lime)**
- 6 великих, не зовсім м'яких грушок**
- 1 ложечка кукурудзяного крохмалю (corn starch)**
- 1—2 краплі червоного барвника (food coloring)**

Підлива:

- 1 3-унцова коробка ванільового пудингу (instant vanilla pudding)**
- 1 ложечка ванільового екстракту**
- 1/2 горнятка вершків (heavy cream)**
- 1 унція нарізаного в тріски мигдалю**

У великій пательні (сковороді) змішати ананас, порічки, воду і сік з "лайм". Варити на легкому вогні до кипіння, поки порічки розпустяться.

Обрати грушки, розрізати на половини і вийняти зернятка. Вкласти грушки до пательні, щільно накрити і варити, щоб "моргало", поки грушки не будуть м'які (10—15 хвилин). Вийняти грушки дірковою ложкою і укладати в посуд до подавання. Сік варити далі, додати розчинений у воді крохмаль, щоб згустіло. На кінець додати червоний барвник, змішати і налити на грушки. Накрити посуд пластиком і вкласти до холодильника.

Підлива:

Зробити підливу з пудингу за приписом на коробці, вживаючи 1/2 горнятка більше молока, додати ванільового екстракту, вбити електричною мішалкою, накрити і вистудити. Перед подаванням вбити вершки і добре змішати з пудингом. Подавати окремо до поливання грушок, а до посипання нарізаний мигдаль.

ЛАКОМИНКА З ПОЛУНИЦЬ

- 4 білки кімнатної температури**
- 2 10-унцові коробки морожених полуниць (strawberry)**
- 1 коверт желатини без смаку**
- 4 жовтки + 3 ложки холодної води**
- 1 ложка цитринового соку**
- 1/3 горнятка цукру**
- 1 горнятко вершків (heavy cream)**

Розморозити і відцідити полуниці, залишаючи 1/2 горнятка сиропу і кілька цілих полуниць. До верхньої частини подвійного посуду (double boiled) влити сироп і додати желатину. Нехай стоїть 5 хвилин, щоб розчинилася.

Вбити жовтки з трьома ложками холодної води, влити до желатини і варити над гарячою водою, щоб маса згустіла. Зняти з вогню, додати цитринового соку і ванілію, замішати і вкласти до холодильника.

Полуниці перетерти через ситко (повинно бути 1 1/3 горнятка). Змішати з прохолодженою желатиною.

Вбити білки на тугу піну, додаючи по ложці цукру. Вбити вершки і змішати з желатиною. Все легко змішати з вбитою піною. Влити до зливої холодною водою форми і вкласти до холодильника на ніч. Перед поданням перекинути на відповідну тарілку і прибрати цілими полуницями, а також додатково вбитими вершками.

ДОПИСИ ОКРУГ І ВІДДІЛІВ СУА

З'ЇЗД ОКРУГИ ОГАЙО

У суботу, 6 травня ц. р., в присутності 31 особи, відбувся 35-ий з'їзд Округи Огайо під проводом голови Іванни Шкарупи. Перша заступниця голови Ольга Тритяк репрезентувала Головну Управу. Для проведення з'їзду вибрано президію: Таня Сілецька — голова, Оля Дем'янчук — заступниця, Люба Боднар — секретарка.

Під час з'їзду, який дав можливість прослухати звіти членів уступаючої управи, слово голів відділів, обмінятися думками і краще насвітлити потреби, вибрано нову управу на 1995 рік в такому складі: голова — Іванна Шкарупа, перша заступниця голови — Надя Дейчаківська, друга заступниця голови — Дося Кріслата, протоколярна, секретарка — Стефанія Балагутрак, кореспонденційна, секре-

тарка — Дора Сторожинська, скарбничка, секретарка — Ліза Кусяка.

Референтки: архівів — Ірина Кашубинська, імпрезова — Люба Боднар, пресова — Едіта Морозинська, адміністраторка — Євгенія Гіщинська.

Контрольна комісія: Розалія Головка — голова, Ірина Кріса, Галя Хрін — членки.

Найголовнішою точкою з'їзду було надання почесного членства Ірині Кашубинській, одній з найбільш заслужених членок в нашій окрузі.

Дора Сторожинська,
секретарка.

ЧАЙНИЙ ВЕЧІР 80-ГО ВІДДІЛУ СУА В БАЛТИМОРІ

У неділю, 19 березня ц. р., 80-ий Відділ СУА в Балтиморі, Мериленд, влаштував чайний вечір у готелі HARBOR COURT. На цьому вечорі були також присутні членки 59-го (Балтимор) і 87-го Відділів (Вашінгтон). Усі гарно провели час. Відділ задумує влаштовувати "чайок" в майбутньому кожного року.

UNWLA Branch 80 hosted an afternoon tea on March 19, 1995 at Harbor Court Hotel in Baltimore, MD. Members of Branches 59 (Baltimore) and 87 (Washington, D.C.) were also present. A good time was had by all and there was talk of turning the tea into an annual event in the future.

Ірина Вацлавів,
секретарка.

РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ — ЗАПОРУКА НАШОГО ЗДОРОВ'Я

На загальні збори 82-го Відділу СУА в Нью-Йорку, які відбулися 8 квітня цього року в домівці СУА, була запрошена з доповіддю про харчування д-р Ольга Шевчук-О'Квінн, яка має студії з харчування і психології. Студіювала вона в Колумбійському і Корнел університетах. У Корнел університеті захистила докторську дисертацію. Працює науково, вивчаючи процеси метаболізму в людському організмі, має ряд публікацій, читає лекції в професійних товариствах і проводить публічні бесіди.

Наш Відділ мав якраз нагоду послухати одну таку лекцію про здорове харчування в світлі найновіших даних. Для кращого сприйняття матеріалу нам була представлена гарно зроблена таблиця, яка являла собою графічно зображену піраміду, що в ній на різних рівнях розміщено яскраво намальовані групи продуктів, а поруч виражена в порціях потреба кожної групи продуктів на щодень. На самому верху піраміди розташовані були товщі, кількісно їх потреба найменша, бо організм потрапить сам собі їх виробляти. Другу групу складали молочні продукти, до третьої належали м'ясо, риба, яйця, суха квасоля, до четвертої входила ярина і овочі, а до останньої, п'ятої групи, що була в основі піраміди, тобто на найширшій її частині, були включені хліб і зернові продукти.

Доповідач схарактеризувала кожну групу з окрема, виділяючи особливості окремих продуктів.

Наприклад, за своїми споживчими якостями і наявністю корисного для організму товщу, рибу ставиться на перше місце споживання в цій групі продуктів.

Абож, за кількістю небажаного для людини тваринного товщу індиче м'ясо стоїть на останньому місці, тому рекомендується їсти його в першу чергу. Зупинилася доповідач також на дієті при таких захворюваннях як діабет і гіпертонічна хвороба. І тут, наприклад, було сказано, що при діабеті рекомендується їсти печену, а не варену бараболю.

Д-р О. Шевчук-О'Квінн відповіла на численні запитання присутніх.

Дуже корисним для наших слухачів було те, що кожний отримав таблицю різних груп харчів. Поруч кожної групи була подана необхідна їх кількість у порціях для щоденного споживання. На другій сторони таблиці подано потребу організму у вітамінах з поданням кількості кожного продукту, який може забезпечити нас потрібною для нормального функціонування біохемічних процесів у нашому тілі дозою вітамінів і волокнистої клітковини.

Коли повісимо отриману таблицю в кухні і будемо користатися нею при приготуванні їжі, то наше харчування напевно буде раціональним і ми збережемо потрібний баланс необхідних для організму відживчих складників, а тим самим збережемо наше здоров'я.

М. М.

СТОЛІТНЯ СОЮЗЯНКА КСЕНЯ КІЩУК

Зліва: Лідія Колодчин і Ксеня Кіщук.

Не часто маємо щастя святкувати з кимось соті уродини. Але іноді буває... В нашій Дітройтській Окрузі ми мали нагоду 13-го листопада 1994 р. відзначити столітні уродини союзянки Ксені Кіщук, яка живе тепер у піклувальному домі в Фармінгтон Гіллс біля Дітройту. Син Євген зайнявся влаштуванням цього небуденного святкування і не забув запросити Окружну Управу СУА. Голова Ліда Колодчин привітала соленізантку-“сентеніярку” китицею квітів. Пані

Кіщук на свої сто років знаменито виглядає.

Уродженка Львівщини, з дому Дерев'яна, Ксеня прибула до Америки молоденькою 14-літньою дівчиною до своєї старшої сестри, яка тоді жила у Нортгемптоні в Пенсильванії. Там вона працювала на текстильній фабриці аж до одруження з Іваном Кіщуком в 1920 році. В 1929 році вони прибули до Дітройту, де чоловік працював у Форда в Дірборні, а пані Ксеня працювала якийсь час на фабриці сигар, пізніше при порядкуванні великих бюр. Чоловік пані Ксені помер у 1960 р.

Від часу прибуття до Дітройту Ксеня Кіщук була дуже активною в українській громаді — належала до церкви св. Івана Хрестителя (на заході Дітройту), до 23-го Відділу СУА (один із найстарших дітройтських Відділів), до Апостольства Молитви, співала в церковному хорі.

Ті раз на століття уродини Ксені Кіщук цілий рід Кіщуків відсвяткував дуже сердечно. Достойна ювілятка була оточена найближчою родиною — трьома синами з дружинами-невістками, 23-ма внуками і 36-ма правнуками! Слава Тобі, Божа вибранко, столітня Праматере Союзянка Ксеніє Кіщук!

Ксеня Антипів,

пресова референтка Окружної Управи.

Сцена "Любовна лірика Лесі Українки". Зліва: Світлана Глух, Надія Петренко, Світлана Атаманюк.
Tableaux "Romantic Lyric of Lesia Ukrainka". From left: Svitlana Hlukh, Nadia Petrenko, Svitlana Atamaniuk.

НАШІ ГОСТІ — СОЮЗЯНКИ З ЯЛТИ

З проголошенням самостійності України, все частіше з радістю спостерігаємо проблиски національного відродження після довгої, затьожної зими національно-духовного занепаду, зумовленого послідовним нищенням всього, що було українське, нашим відвічним ворогом — Москвою.

Все частіше ми чуємо про відродження організованого життя майже в усіх областях України, а в далекому, неспокійному Криму, в Ялті, пробудження організованого життя, головню наших сестер-союзнок, особливо радує нас. Впродовж нашої бурхливої історії жінки не раз виявляли велику сміливість у змагу за наше національне обличчя. До таких сміливих належать членки Союзу Українок Ялти Надія

Петренко, Світлана Глух, Світлана Атаманюк, які минулого року завітали до США.

Небуденною нагодою для членок 70-го Відділу СУА в Пассейку була зустріч з ними в гостинному домі почесної членки СУА Ірени Чайківської, яка завжди готова всіх зустріти, всім допомогти. Отож при полуденку наші членки з великим зацікавленням і великою увагою знайомилися з працею ялтинських союзнок, дізналися про їхні перші тяжкі кроки в наскрізь ворожому, чужому оточенні.

Скільки потрібно було відваги, любови до своєї рідної мови, культури, щоб наважитися відкрито ставити чоло перешкодам. Їх не застрашували зневага, погорда і матеріальна скрута. Вони все ж таки

Зліва: Надія Петренко, Світлана Глух, Ірина Чайківська, Світлана Атаманюк.
From left: Maria Petrenko, Svitlana Hlukh, Irena Chaikivska, Svitlana Atamaniuk.

зуміли заснувати Союз Українок та з великим ентузіазмом взялися до організування недільної української школи, де вони з любов'ю навчають дітей української мови, літератури, історії, ознайомлюють з нашим мистецтвом. Також організували музичну школу й школу гри на бандурі. Проводять літературно-мистецькі вечори, беруть участь в політичних акціях, виступають на місцевому радіо в єдиній українській програмі, яку провадить союзянка Ганна Гуленко. Намагаються вибороти Український дім в Ялті. Найбільш успішним їхнім досягненням було відокремлення збірки Лесі Українки з російського музею і заснування самостійного музею Лесі Українки в окремому будинку. Можемо собі уявити, скільки перешкод вони мусіли побороти, поки їх намір увінчався успіхом. Тепер вони наполегливо стараються про

поповнення фондів і втримання музею, здобутого такими важкими трудами.

Велика любов і розуміння глибини творчості Лесі Українки додає їм наснаги. Ми мали нагоду бути на їхньому мистецькому виступі, присвяченому ліриці Лесі Українки, в залі Української Централі в Пассейку. Присутні з великим, щирим захопленням вітали наших талановитих мисткинь-виконавців, ялтинських союзянок. Пережиті, зворушливі хвилини назавжди залишаться в нашій пам'яті. Захоплені такими подиву гідними починами наших далеких посестер, членки управи 70-го Відділу СУА зложили пожертву в сумі 150 дол. на цілі музею.

Всі ми з великою вдячністю бажаємо їм якнайкращих успіхів у їхній корисній праці.

Ольга Буртик.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ПОЖЕРТВИ ВІД 1 ДО 20 ТРАВНЯ 1995 Р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

На Тривалий Фонд ім. д-ра Климентія і Ольги Рогозинських **1,000.00 дол.** зложили **д-р Климентій і Ольга Рогозинські.**

На тривалий Фонд ім. д-ра Теодора і Мири Залуцьких **500.00 дол.** зложили **д-р Теодор і Мира Залуцькі.**

ДАТКИ

500.00 дол. — 62-ий Відділ СУА;

250.00 дол. — Вікторія Новотна;

210.00 дол. — Віра Скоп;

по 100.00 дол. — Андрій і Марта Бачинські, д-р І. та Я. Цегельські, Ukrainian National Cultural Organization of St. д-р Ігор і Сузанна Раки, д-р Ірена Комаринська;

по 50.00 дол. — Василь Кревсна, Марія Каплиста, Ігор Шевчук, Богдан і Романа Федосюки, Іван та Уляна Сосі, Неоніла Сайкевич, Ольга Балабан, Ніна Панчак;

по 30.00 дол. — Рома О. Мішко, Марія Томоруг;

по 25.00 дол. — Галина Полатайко, Олександра і Олена Воскоби, Володимир Кух, Марія Струк, Марія Андреико, Еміль Майбо, Іванна Рожанковська, 10-ий Відділ СУА, Марта Шиприкевич, Іван і Наталія Коропецькі, Стефанія Жмуркевич, Alan & Stefania Bryant;

по 20.00 дол. — Лідія Саленко, Петро й Ірена Твердохліби, Дмитро Сороханюк, Ірина Сташків, Володимир Задорецький, Василь і Анна Федораки, Стефанія Терлецька, Микола і Маргарета Кононенки, Володимир Дзюба, Василь і Доріс Хіраші, Марія Кассен (1-ий Відділ СУА), Петро Одарченко, Марія Борковська, Оксана Лобачевська, Юліян Дутко, Василь і Софія Орелі, Мирослава Мирошниченко, Євдокія Блавацька (67-ий Відділ), Joan Mrzyglocki;

по 15.00 дол. — д-р Ігор Гулавий, Іван і Марія Вороняки, Юрій Ставничий, Микола Курчак, Лідія Фіцалович, Ростислав Пенцак;

по 10.00 дол. — Люба Процик, Іван Гайдук, Іван Черешна, Емілія Вох, Стефанія Грицушко, Марія Химінець, Михайло Боднарчук, Стефанія Семущак, Анна Тютюнник, Григорій Мельник, Катерина Терлецька, Марія Мелета, Ярослава Кіналь, Роман Боб'як, Мирон Бойко, Богдан Гіряк, Іван Качмарик, Любомира Хома, Мартин і Анна Паньки, Андрій та Олена Стахніви, Іванна Галапац, панство Решітники, Рея Грицак, д-р Орест і Марія Козицькі, Михайло Проценко, Ореста Перейма, Ірена Чуміловська, Ірена Благітка, Богдан Дзюбіна, Михайло Пінкович, Стефан Островський, Дарія Білов, Іванна Шкарупа, Михайло і Аліса Ортинські, Ольга Лінник, Василь та Агата Пушки, Володимир Сенежак, Осип і Амелія Бочеї, Мирослав і Осипа Яворські, Божена Ольшанівська, Микола і Стефанія Чорні, Владислав Клех, Олександр і Донна Яворські, Осип Дмитрів, Анна Чупа, Іван Хом'як, Юрій Левицький, Mary Wood;

5.00 дол. — Леонід і Антонія Гусаки.

ДАТКИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

4,000.00 дол. — Лідія Кий;

1,000.00 дол. — Мирон та Ольга Гнатейки (Veston Diskin-son Corp.);

500.00 дол. — Володимир і Катерина Воловодюки (AT&T Foundation);

250.00 дол. — 95-ий Відділ СУА;

60.00 дол. — Андрій Кобзар (AT&T);

30.00 дол. — Natalie Chuma (J. P. Morgan).

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У світлу пам'ять **бл. п. Леонтини Гошовської**, членки-основниці 82-го Відділу СУА, склали **1,000.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **370.00 дол.** — Лідія Гошовська; **75.00 дол.** — Ірина Гошовська; **70.00 дол.** — Анна Політило; **по 50.00 дол.** — Анна Маркевич і Меланія Банах, Ольга Кекіш, Іванна Салук; **по 25.00 дол.** — Петро і Леся Гої, Ірина Іванчишин, Христина Гонко-Вальчук; **по 20.00 дол.** — Анна Стасів, Ольга Гірна, Леся Дика, Євген і Марія Літоші, Лідія Стасюк, Данило і Марта Пушки; **по 15.00 дол.** — Стефанія

Чорнодольська, Юлія Крися; по 10.00 дол. — Теодора Бриттан, Анна Гонко, Люба Котух, Іванна Клим, Олександра Кіршак, Надя Попель, Ірина Глушевська, Мирослава Савчак, Славко Гаїда, Михайло Василюшин, Анна Чорнодольська.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Романа Мороза** склали **605.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ: **500.00 дол.** — дружина Ольга Мороз; **50.00 дол.** — Олександра Яцкевич; **30.00 дол.** — Мирон і Ярослава Бучаки; **25.00 дол.** — Р. і А. Ракоці.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. д-ра Романа Мороза** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Люба і Мирон Чолгани.

В пам'ять нашої кузинки **бл. п. Стефанії Крушельницької** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Мирон і Люба Чолгани.

В пам'ять **бл. п. д-ра Василя Рудка** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Люба і Мирон Чолгани.

В пам'ять **бл. п. д-ра Василя Рудка** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Д-р Юрій і Марта Саї.

Замість квітів на свіжу могилу **д-ра Василя Рудка** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Марта Цимбаліста.

Замість квітів на свіжі могили моїх дорогих кумів **бл. п. Григорія Олексія та Ірини Валюти** складаю **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ (через 38-ий Відділ СУА) та висловлюю сердечні співчуття родинам дорогих покійників.
Олена Стельмах-Морозевич.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Тараса Пастушенка**, батька нашої дорогої кузинки Віри Мочули, складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Ольга і Ярослав Чипаки.

В пам'ять **д-ра Олега Кудрика** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ, а дорогій Зоні висловлюю найщиріші співчуття.
Марта Цимбаліста.

Замість квітів в пам'ять **бл. п. Тараса Пастушенка** складаю **25.00 дол.** на потреби УМ.
Ірена Гординська.

В пам'ять **бл. п. Ігоря М. Єйни** складаємо **25.00 дол.** на потреби УМ, а батькам Миколі і Анні Єйнам та родині висловлюємо наші щирі співчуття.
Оля і Ярослав Городецькі.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Василя Рудка** складаємо на потреби УМ: **100.00 дол.** — д-р Осип Данко, Богдан і Віра Томківи.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Василя Рудка** складаємо **30.00 дол.** на потреби УМ.
Іванка і Богдан Козаки.

В незабутню пам'ять **бл. п. Галини Волонної** складаємо **20.00 дол.** на потреби УМ, а колезі Петрові висловлюємо наші щирі співчуття.
Оксана і Ростислав Омецінські.

In memory of **Mrs. Sofia Shumylo** of Warren, Michigan, I am donating **\$25.00** to the Ukrainian Museum in New York.
Anastasia Volker.

Замість квітів на свіжу могилу **св. п. д-ра Дмитра Костриб'яка** складаю **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Марта Цимбаліста.

Замість квітів на свіжу могилу нашого дорогого приятеля **св. п. д-ра Василя Рудка**, який помер 1 травня 1995 р., складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.
Д-р Осип і Лідія Оришкевичі.

In memory of **Mr. John Riznyk** I am donating **\$20.00** to the Ukrainian Museum in New York.
Anastasia Volker.

Замість квітів на могилу **д-ра Дмитра Костриб'яка** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дружині Дарії, синові Романові і родині складаємо вислови глибокого співчуття.
Д-р Євген і Ніля Стецькови.

У світлу пам'ять **бл. п. Олени Островерхи і Михайла Островерхи** складаю **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ (через 64-ий Відділ СУА).
Ярослава Стасюк.

Замість квітів на могилу **бл. п. д-ра Романа Мороза** складаю **50.00 дол.** на потреби УМ, а дружині Олі висловлюю щирі співчуття.
Ірена Сушків.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

70-ИЙ ВІДДІЛ СУА В ПАССЕЙКУ, Н.-ДЖ.

Загальні збори 70-го Відділу СУА ім. Віри Бобенко в Пассейку, Н.-Дж., відбулися 28-го березня.

Головою зборів була Стефанія Квасовська, секретаркою — Світлана Марченко. Управу перевибрано в тому ж складі, що і в попередньому році, а саме: Олена Бобиляк — голова, Ольга Мочула — протоколярна секретарка, Ірена Чайківська — скарбничка.

Референтки: Леся Мочула — культурно-освітня, Марія Бакалець — суспільної опіки і стипендій, Ірена Цапар — музейна і зв'язків, Ядвига Дяченко — господарська, Ольга Буртик — пресова.

Контрольна комісія: Стефанія Квасовська — голова, Світлана Марченко і Анна Ваньо — членки.

Ольга Буртик,
пресова референтка.

МЕДИЧНИЙ ФОНД ДІТЯМ І МОЛОДІ — ЖЕРТВАМ ЧОРНОБИЛЯ

(ПОЖЕРТВИ ЗА ТРАВЕНЬ 1995 Р.)

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

В пам'ять **бл. п. Ярослава Цегельського**, чоловіка моєї товаришки Олі, складаю **50.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

Міра Залуцька.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. професора Омеляна Логуша**, чоловіка Юлії Логуш, членки 52-го Відділу СУА, Мілвокі, Вискансен, складають на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля: **\$170.00** — Friends from Tabor City, North Carolina; **\$68.00** — Friends from Herslof Optical Co.; **по 50.00 дол.** — Український Конгресовий Комітет, п. Цибрівські; **40.00 дол.** — 51-ий Відділ СУА в Мілвокі; **по 30.00 дол.** — Ірена Новак з родиною, п. Масенко з родиною; **по 25.00 дол.** — Спілка Української Молоді з Мілвокі; А. Танін з родиною, Arthur and Anita Heikkinen; **по 20.00 дол.** — пп. Кіт, Бурак, Тиндик, Балгай, Вередюк, В. Пискір, В. Козачок, п. Кметь з родиною, Boleslaw Kowalski; **\$15.00** — Jane E. Miller; **по 10.00 дол.** — п. Мельник, п. Ступницький, п. Річардсон і доні, А. Пискір, А. і Я. Пискір, Н. Новак, Н. і М. Сушко, Patricia Freitag, Cecilia Glasgow, Galashewski family, У. Тишинські, П. Тишинські, п. Давидович, А. J. Vetter; **по 5.00 дол.** — М. Федішин, С. Собат, Maralyn Bantes, Barbara Egle. Разом **868.00 дол.** Всім жертводавцям щиро подяку складає родина **бл. п. Омеляна Логуша**.

In memory of **Michael Polywka** donation made to Chornobyl — Medical Fund by: **\$20.00** — Ivanna Richardson & Family; **\$10.00** — Roman & N. Martyniuk. **Total \$30.00.**

Замість квітів на свіжу могилу моєї дорогої тітки **бл. п. Камілі Трильовської** в Едмонтоні складаємо **30.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля.

**Богдан і Софійка Трильовські,
Олена й Іван Панчки.**

В пам'ять **пок. Юрія Ломаги** складаємо **25.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля. Рівно ж висловлюємо наші щирі співчуття для брата Мирослава Ломаги і його дружини, а нашої членки Марти.

Управа і членки 93-го Відділу СУА.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра мед. Романа Граба**, Олена Мельничук — голова 24-го Відділу СУА в Елізабеті, Н.-Дж., збирала на тризні від родини і приятелів на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля: **400.00 дол.** — Ольга Граб з родиною; **150.00 дол.** — Мотря і Роман Слоневські; **по 100.00 дол.** — Христина Воевідка, д-р Тарас і Любов Шегедіни; **30.00 дол.** — Михайло і Ольга Ковалі; **по 25.00 дол.** — Олена й Едвард Мельничуки, Михайло й Анна Іванціви, Орест і Слава Загайкевичі, Слава і Володимир Василяки, 24-ий Відділ СУА в Елізабеті, Н.-Дж. **Разом 905.00 дол.**

З РІЗНИХ НАГОД

Олекса і Мирослав Цибрівські з нагоди 50-ліття їхнього вінчання переслали **270.00 дол.** на Медичний Фонд Дітям і Молоді — Жертвам Чорнобиля, які зложили такі жертводавці: **100.00 дол.** — Іван і Катруся Скуб'яки: **по 50.00 дол.** — о. крилош. Юрій Гайдош, Йосифина Кметь і Марія Вередюк (від української радіопроеграми); **по 25.00 дол.** — Ірена Галашевська, Анна Гнац; **20.00 дол.** — Елеонор Гайдош. **Разом 270.00 дол.**

ЖЕРТВОДАВЦІ

Оксана Луцька — через 64-ий Відділ СУА, Вудсайд, Н.-Й.	50.00
Ірена Пашковська 12-ий Відділ СУА, Парма, Огайо	30.00
Robert James Checque — Bethel Park, Pa 15102—1252	100.00
	50.00

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Миколи Шеремети**, чоловіка Параскевії та батька Марійки Рут, членок 71-го Відділу СУА в Джерзі Ситі, Н.-Дж., членки та приятелі зложили на Фонд Суспільної опіки СУА з призначенням для сиріт в Україні: **по 50.00 дол.** — Данко і Люба Більовщуки, Богдан і Оксана Кузишини, Опесь і Оля Кузишини; **по 25.00 дол.** — Стефан і Ольга Островські, Параскевія Шеремета; **по 20.00 дол.** — Богдан і Катя Куцини, Іван і Стефанія Цюлки, Степан і Анна Чуйки, Андрій й Ірена Лашуки, Петро і Марія Васьки, Василь і Стефанія Полегенкі, Стефан і Стефанія Білики, Катерина Коць і Леся Семенко, Олександр і Марія Галуцаки, Петро і Анна Васьки, Галина і Ліда Гаврилюки, Марія Чіко, Марія й Іван Васічки, Надгудзонська Округа УНСоюзу; **15.00 дол.** — Іван Бридун; **по 10.00 дол.** — Катерина Сметанюк, Ілля і Марія Шевчуки, Марія Микитюк, Євген і Розалія Науменки, Тадей і Ольга Доманські, Теодор і Христина Кахничі, Теодор і Стефанія Білоуси, Іван і Анна Вішки, Беті Робінсон, Марія Куца, Михайло й Іванка Пилипчачи, Володимир Білик, Михайло й Іванка Пилипчачи. **Разом 625.00 дол.**

З вдячності за опіку під час моєї недуги 82-му і 119-му Відділам СУА та Нусі і Степанові Секретам і О. Кулинич складаю **20.00 дол.** на Суспільну Опіку — поміч Україні.

Ольга Гірна,
членка 82-го Відділу СУА.

ПОМІЧ БАБУСЯМ

33-ий Відділ СУА	100.00 дол.
22-ий Відділ СУА	110.00 дол.

Щиро дякуємо!

Лідія Черник,
референтка Суспільної
опіки СУА.

Анна Рак,
скарбничка Суспільної
опіки СУА.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА

ВІД 1 СІЧНЯ ДО 31 БЕРЕЗНЯ 1995 Р.

1,000.00 дол. — In memory of Pauline Zuk-Swist — Vera Grushetzky (49); — Маріянна Мисишин в пам'ять Анастазії Мисишин і Ярослави Оренчук, (МА);

700.00 дол. — Анна Скібіцька, Вісконсон;

650.00 дол. — Самопоміч Кредитівка, Пассейк, Н.-Дж. (70);

578.00 дол. — в пам'ять Дарії Мельник;

570.00 дол. — 62-ий Відділ СУА;

500.00 дол. — д-р Марта Войтович, Вісконсон, Stephen & Olga Pryjmak (86), Андрій Школьник (33), 86-ий Відділ СУА;

400.00 дол. — Маркіян і Лідія Домбровські (СУ Австралії ім. Х. Кононенко), 107-ий Відділ СУА;

350.00 дол. — Олександра Боб'як (1), д-р Павло й Трина Джулі, Микола і Ольга Павліви, в пам'ять дочки Оксани (34), Марта Рудик (108);

330.00 дол. — Стефан й Іванна Рожанковські (64);

310.00 дол. — Осип і Ярослава Гапії (62);

300.00 дол. — Софія Гулик (33), Анна Куцан (ІЛ), Мирослав і Люба Прокопи (64), Марія Жмуркевич (МД), в пам'ять Гельги Мізь — 84-ий Відділ СУА, 1-ий Відділ СУА, 10-ий Відділ СУА;

275.00 дол. — 67-ий Відділ СУА;

255.00 дол. — Дарія Кузик, Н.-Дж.;

250.00 дол. — д-р Марія Балтарович (МІ), Katherina V. Fedoryshyn in memory of A. Fedoryshyn (47), Олександр і Ірина Капустинські (93), Мирослав і Марта Ломаги (93), д-р Уляна Лоза (49), Олена Папіж (81), Петро і Роза Пенгрини (33), Едвард Рокіський (56), Українська Федеральна Кредитова Спілка, Рочестер (47), St. Michael's Ukrainian Catholic Guild (93), Володимира Теслюк (93), д-р Борис і Марта Шмігелі (47), Ірена Зінич (108), 93-ий Відділ СУА;

230.00 дол. — д-р Зенон і Ірена Михайлюки (47);

225.00 дол. — Mary Dushnuck (72);

210.00 дол. — Ярослава Кукіль (93), Віктор і Ольга Ліси (64), Марта Цимбаліста (62), д-р Любомир і Надя Шкільники (33), д-р Олександра Ярош (28);

200.00 дол. — Михайло і Михайлина Барани (89), Оксана Банджура (29), Ірена Гладка (29), Нестор і Лариса Голинські (4), Ігор і Ілейнь Занківи (49), Петро і Марія Лецишини (47), John & Patricia Lucyk (4), Helene Quirmbach (29), Марія Савицька (64), Микола Скробала (49), Ірена Солчаник (13), д-р Євген і Ніля Стецькови (56), Ольга Стеткевич (93), Українська Православна Церква Св. Михаїла (Флоріда), Ірена Чайковська (93), Стефан Чучук (74), 8-ий Відділ СУА, 106-ий Відділ СУА, 118-ий Відділ СУА;

155.00 дол. — 33-й Відділ СУА;

130.00 дол. — Марія Герус Мартюк (56), Мія М. Радивил (56);

120.00 дол. — Зеновія Воробець (28);

100.00 дол. — Зенон і Марія Боднарські (49), Наталія Даниленко (90), Анна Ганицька (49), Андрій і Ярина Гарасовські (29), Галина Якубович (98), Орест і Марійка Коропеї, КТ, Ірена Лаврівська (49), Микола Левчик (49), Оксана Салдит (49);

75.00 дол. — в пам'ять Наталії Чапленко;

55.00 дол. — Петро Лагола, Огайо, Галина Шембель;

50.00 дол. — Марта Андріюк, Марія Дорожинська (84), Василь і Анна Макухи в пам'ять Любомира Безкоровайного,

John & Doreen Rudan (86), Ніна Сайкевич (49), Міра Залуцька (78);

42.00 дол. — Рената Бігун (28);

25.00 дол. — Ярослава Борачок (49), Єва Ковтало (49), Євген і Світлана Олексії (49), Стефанія Осадца (49), Тетяна Паславська (49);

20.00 дол. — Богдана Топольницька (49);

10.00 дол. — Іван Коман (49), Марія Наливайко (49).

In honor of my niece, **Nicole Wright**, on the occasion of her Birthday, it is a pleasure to send the UNWLA Scholarship Fund **\$250.00** for a need student. Nicole Wright is a student at the University of Wisconsin, Whitewater, WI.

Dr. Marta Voytovich,
Madison, Wisconsin.

Замість квітів на могилу **бл. п. Любомира Безкоровайного** складаємо **50.00 дол.** на Стипендійний Фонд і висловлюємо щирі співчуття.

Анна і Василь Макухи,
Глеждейл, Каліфорнія.

В пам'ять нашої дорогої доні **Оксани** пересилаємо пожертву в сумі **350.00 дол.** через 34-ий Відділ СУА на продовження стипендій на 1995 рік для наших стипендіятків Оксани Вовк з Югославії та Роси Проник з Аргентини.

Микола і Ольга Павліви.

Замість квітів на могилу нашої членки **св. п. Гельги Мізь** зложили через 84-ий Відділ СУА на Стипендійний Фонд СУА: **50.00 дол.** — інж. Любомир Мізь; **по 30.00 дол.** — Марія Дорожинська і Уляна Павлинська; **по 25.00 дол.** — Інна Момотюк, Оксана Мурська, Марія Ріпецька, Надія Л. Хойнацька, Стефанія Шандра; **по 20.00 дол.** — Ірина Іванець і Тетяна Шпур; **15.00 дол.** — Катерина Черняк; **10.00 дол.** — Елеонора Филипович. Разом: **300.00 дол.**

Марія Дорожинська,
голова 84-го Відділу СУА.

In memory of my beloved Aunt, **Paulina Zuk-Swist**, I am contributing **\$1,000.00** to the UNWLA Scholarship Fund through Branch 49, it is easy for me to write a check compared to the time and efforts the wonderful women of the UNWLA do to help others.

Vera Grishetzky.

Прошу відновити стипендію в пам'ять моєї матері Анастазії Мисишин в сумі **500.00 дол.** Також прошу започати стипендію в пам'ять моєї хресної матері, Ярослави Оренчук, довго активної союзнянки, в сумі **500.00 дол.**

Маріянна Мисишин,
Спрінгфілд, МА.

19 листопада 1994 р., на 84-му році життя, упокоїлася наша дорога сестра Дарія Гапій-Мельник. Родина і приятелі зложили пожертви через Стипендійну акцію СУА сиротам в Україні: **100.00 дол.** — Ігор і Ксеня Гапії; **по 50.00 дол.** — Богдан Чапля, Ірена Гординська, Лада Гапій, Адам Гапій, д-р Микола і Христя Баранецькі, Осип і Ярослава Гапії; **30.00 дол.** — Марта Гапій; **по 25.00 дол.** — Ольга Бачинська,

Іванна Ничка, Богданна Феліціяно, Юлія Ховайко; **20.00 дол.** — Мирон і Марія Кузьми; **по 10.00 дол.** — Зенон і Теодозія Савицькі, Марія Оленська; **8.00 дол.** — Дора Гапій. Разом **578.00 дол.** Жертводавцям складаємо сердечну подяку за вислови співчуття та пожертви.

Осип і Ярослав Гапії.

In memory of my beloved sister, **Anna Fedoryshyn**, I am donating **\$25.00** to the UNWLA Scholarship Fund for a scholarship for Basilio Baras of Brazil.

Katherine B. Fedoryshyn,
Rochester, NY.

Повідомляємо, що шкільний рік у Південній Америці вже почався, тому просимо спонсорів та добродіїв прислати вплати стипендій, щоб ми могли їх вислати якнайшвидше. Просимо ласкаво передати Ваш внесок-чек, виставлений на UNWLA INC., на руки референтки стипендій Вашого Відділу або прислати до Стипендійного бюро СУА.

Щиро дякуємо за підтримку!

Орися М. Яцусь,
скарбничка комісії
стипендій СУА.

Люба Більовщук,
референтка стипендій СУА.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "НАШОГО ЖИТТЯ"

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Анни Глушевської**, матері нашої членки Оксани Оприско, і **бл. п. Антона Горака**, батька нашої членки і голови Відділу Рудько, складаємо **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

106-ий Відділ СУА, Гартфорд.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Володимира Заклинського** і у пам'ять **бл. п. Лідії Волицької** складаємо через 64-ий Відділ СУА **30.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюю щирі співчуття.

Ярослава Стасюк.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Зеновії Пільо**, членки 86-го Відділу СУА в Ньюарку, Н.-Дж., складаємо **50.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Чоловікові і родині висловлюємо глибокі співчуття.

86-ий Відділ СУА,
Ньюарк, Н.-Дж.

В пам'ять чоловіка нашої членки Марії Дяків **бл. п. Богдана Дякова** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

45-ий Відділ СУА,
Воррен, Миш.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Дмитра Кострубяка** складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюємо щире співчуття.

Олег й Іванна Ратичі.

Пересилаємо сердечні gratulacii 106-му Відділові Союзу Українок Америки в Гартфорд, Конн., з нагоди 25-ліття. Бажаємо міцного здоров'я, витривалости та дальшої наснаги для праці на народній ниві. З цієї нагоди складаємо **30.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

108-ий Відділ СУА,
Нью-Гейвен, Конн.

Замість квітів на могилу мого найдорожчого чоловіка **Романа** складаю **100.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Люба Тимчук.

Пересилаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Анна Стельмах,
членка 59-го Відділу СУА.

ФОНД РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

Складаю **25.00 дол.** на Фонд Репрезентації СУА.

Ірена Семанюк.

З нагоди святкування 40-ліття нашої Округи та Округного з'їзду складаємо **50.00 дол.** на Фонд Репрезентації СУА.

97-ий Відділ СУА,
Боффало, Н.Й.

З нагоди Округного з'їзду Північного Нью-Йорку складаємо **100.00 дол.** для делегатки з України на Всесвітню Жіночу Конференцію в Китаї.

47-ий Відділ ім. Лесі Українки,
Рочестер, Н.Й.

З нагоди святкування 70-ліття Союзу Українок Америки членки 49-го Відділу СУА ім. Ольги Басараб у Боффало складають **200.00 дол.** на Фонд Репрезентації СУА.

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

Союз Українок Америки має невелику кількість примірників книжки Наталії Чапленко "Українські назви з куховарства й харчування". Ціна одного примірника — 10 дол. Просимо робити замовлення. Відділи одержують 30% знижки.

НІНА МУДРИК-МРИЦ

Рис. Ніни Мудрик-Мриц.

ВЕСЕЛКА

Веселка кольориста
На хмарці спочивала,
На Сонце задивилась
І враз на землю впала!

В ожині замотала
Стрічки ясного світла,
Діток в гаю зустріла
Й усмішкою розквітла!

ОЛЯ ГАЄЦЬКА

ВАКАЦІЇ

На вулиці перед школою лунав веселий дитячий сміх. Останній день навчання закінчився і наближався час заслуженого відпочинку.

— Вакації, вакації! — голосно вигукнув Данилко. — Можна буде нарешті довше поспати, не їздити щоранку з мамою містом серед постійного руху і гуркоту машин великого міста до школи і не писати щовечора шкільних задач.

Чорноока Вірка раділа, що не треба буде під час вакацій ходити на лекції фортепіана, танку і мистецької студії.

— А ми їдемо з мамою на ціле літо до Гантеру, — сказав Марко. — Там можна буде купатися, ходити на прогулянки з невідступним приятелем забав песиком Дробом. Он він вже чекає на мене під школою.

— Ми поїдемо до приморського готелю. Я вже приготавляю малі кораблики і будемо з Юрком бавитися, ніби козаки плавають по Чорному морі, — радів білявий хлопчина.

Дві приятельки, Дануся і Зеня, чекали на батьків і розповідали про свої пляни:

— Я вже не можу дочекатися, коли поїду до пластового табору, бо дуже люблю таборове життя, вправи і пісні.

— А я поїду до табору на оселю СУМ, де серед гірської природи будемо ходити на прогулянки, бавитися і співати! — відповіла подрузі Зеня.

— А я поїду з татом далеко — аж на нашу Україну, — сказав поважно Петрусь. Дуже хочу побачити Київ і Львів!

Усміхнена вчителька прощала своїх малих друзів:

— Щасливої вам дороги, любі діти! Не забувайте хоч кілька хвилин увечорі читати українську книжку, щоб не забули рідної мови, бо, як писав поет:

*Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Але камінь має!*

МИ — УКРАЇНЦІ

Про що курличуть в небі журавлі,
Із вирію вертаючись додому?
Чи не про те, як на чужій землі
Почули мову, змалечку знайому.
Про що вітри шепочуть навесні,
Перелітавши океани сині?
Чи не про ті окрилені пісні,
Що линули у світ із України...

Живуть землі співучої сині
В Америці, Канаді й Аргентині,
Їм сняться рідні села і лани,
І очі Мавок незбагненно сині.

Летять роки, як сиві журавлі,
Немов журба, сльоза ляга на вії,
І не дає заснути до зорі
Щемлива, наче пісня, ностальгія...

Летить, летить, нестримні журавлі,
Через усі держави і кордони,
Несить привіт від рідної землі
Усім, хто в неї вірив безборонно,
Усім, хто зміг у серці зберегти
І землю ту, і мову ту єдину,
Хто крізь усі негоди і світи
В собі проніс любов до України.

Лемківщина. Село Більцарева. Вид із гори Дзерляки на гору Дів. Рисунок Василя Мадзеляна. З архіву Організації Оборони Лемківщини.
Lemkivshchyna. Village of Biltsareva. View from Dzeziarky Hill overlooking the Hill of the Maidens. Drawing by Vasyl Madzelian. From the ODLWU archives.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

19 березня ц. р. на 94-му році життя відійшла у вічність довголітня членка 26-го Відділу СУА і його почесна голова **Катерина Хом'як**.

Від ранньої молодості, впродовж довгих років була вона завжди у провіді організації. Від часу заснування 26-го Відділу СУА в 1932 р. стала його членкою і з молодечим ентузіазмом включилася в працю Відділу: організовувала імпрези, виголошувала доповіді, дописувала до преси. Мала Катерина Хом'як дар доброї організаторки, тому імпрези Відділу були завжди цікавими й успішними. Сама укладала сценки на різні okazji і написала вірш з нагоди 25-ліття Відділу. З хроніки 26-го Відділу, яку написала Катерина Хом'як до книжки "Українське жіноцтво Дітройту" та з її статтей у "Нашому Житті" довідуємося про багатогранну діяльність Відділу в тих часах. За словами довголітньої голови Відділу і його почесної голови Катерини Кобаси, Катерина Хом'як завжди була в центрі дії. Енергійна, проте лагідна, вирозуміла і завжди готова допомогти своїм досвідом іншим. Довгі роки займала пост рекордової секретарки, пресової референтки, двічі очолювала Відділ. За невтомну працю у 1968 році управа й членки 26-го Відділу

іменували її почесною головою Відділу. Крім праці у Відділі Катерина Хом'як була активною в Окружній Управі в Дітройті, а в 1953 року на 10-ій Конвенції СУА вибрано її заступницею голови.

Діяльність Катерини Хом'як не обмежувалася лише працею в СУА. Ще в 1921 році вона була членкою Товариства "Січ", Українського Червоного Хреста, Товариства "Просвіта", належала до головної управи Федерації Американських Українців стеїту Мишиген, а на четвертому конгресі УККА ввійшла до його Головної Ради.

Коли з дочкою Мирославою переїхала на захід Дітройту, стала членкою 23-го Відділу СУА, однак постійно підтримувала контакт з окремими членами 26-го Відділу, головно з Катериною Кобасою, з якою єднала її довголітня праця у Відділі. Хоч останніми часами була вже дуже немічна, брала участь в імпрезах СУА.

Покійна Катерина Хом'як назавжди залишиться у нашій пам'яті як примірна союзянка, жертвенна, трудолюбна українська патріотка.

В. Г.

Продовження із 6 стор.

Подумай, Марисю, собі,
Ци не жаль буде тобі
Од паняночок отстати,
Медже невісти пристати.

Подумай, Марисю, собі,
Ци не жаль буде тобі
Той жовтой косоньки
І дівочкой подобоньки.

Під спів гостей дружки теж підходять до дружбів, кланяються і пришивають їм до капелюхів пера, оперізують капелюхи кольоровими стрічками та зав'язують кінці. До лайбиків (з лівого боку) пришивають дружбама букети. Дружки дякують, кланяються.

Свашки співають:

Не будеме їсти
Тоті білі гуски,
Покля не пришиют
Ще старостам хустки.

Молода пришиває старості та маршалкові до сердаків (гуньок) білі з дрібними квіточками хустки. Пришита на один ріг, хустина звисає вниз. Доматар і батьки молоді запрошують всіх сідати за столи. Почесне місце посередині призначається молодим. Молода бере за руку молодого і переходить з ним через стіл, а дружба допомагає їм у цьому. За народним повір'ям це робиться для того, щоб стіл молодих завжди був повний достатку. При переході молодий старається зачепити келишок і стручує на землю. Це "на щастя". Біля молодих сідають дружки, дружки, свашки, староста, маршалок, родина і гості.

Староста просить річку. Доматар приносить і встром-

лює до коровай перед молодими. Тоді староста наливає собі келишок горілки, встає та проголошує промову, у якій бажає щастя молодим. По черзі випивають. Доматар і батьки молоді ходять вздовж столів і пригостують гостей їсти. На Лемківщині існує звичай, що на весіллі та інших гостинах гостей необхідно постійно припрошувати. В противному разі ніхто не їстиме. Дружки наливають горілку. Гості співають. Лише молоді сидять поважно.

Під кінець гостини дружба вдаряє топірцем до трагаря і просить о спокій. Староста дякує за гостину. Молоді знову переходять через стіл і стають посеред кімнати для "благословення". Музиканти грають тужливу мелодію — ладкання, свашки і гості співають:

Треба би нам треба стільця широкого,
Бо наша Марися роду великого.
Роду великого, вітця багатого,
Треба би нам треба стільця широкого.

Треба би нам треба бутильочку вина,
Жеби нам ся зишла до стільця родина.
Треба би нам треба бутильочки зо дві,
Жеби нас ся зишла родинонька добрі.

Доматар і дружба приносять лаву, ставлять посеред кімнати. На лаву сідають батьки молоді, по боках близька родина. Староста підводить молодих перед батьків, дякує їм за те, що виховали таку гарну доньку, прищепили їй любов до рідного краю. Далі просить поблагословити молодих "на нову дорогу, до життя нового, до стану супружеського".

Молоді кланяються і тричі цілуються з ріднею. Рідня у той час плаче. Свашки ладкають:

"Our Life" welcomes original materials from readers and other contributors with the stipulation that such materials are not being simultaneously submitted to other publications. Manuscripts should be double-spaced and spelling of names of individuals mentioned in stories or articles should be verified for accuracy. Photographs submitted with manuscripts should have good contrast and should be appropriately captioned. The editors reserve the right to condense and edit materials submitted for publication. Unsolicited manuscripts are welcome, but cannot be returned to contributors. "Our Life" occasionally accepts reprints and/or translations from other sources if the sources are properly credited. Unsigned manuscripts will not be considered for publication. Articles and stories from contributors do not necessarily reflect the opinions of the editors. All materials submitted for publication should be sent to "Our Life", attention Editor. For telephone inquiries, please call (212) 674-5508

Поплач сой, мамичко, можеш сой плакати,
Бо юж ті не буде, хто раненько стати.
Бо Марися стала, потихи ходила,
Жеби тя, мамичко, зрана не збудила.

Ани ті не буде хижка заметена,
Ани ті не буде корова здоєна,
Ани ті не буде твій столичок вмитий,
Ани ті не буде обрусом накритий.

Приздрий ся, дівчатко, на виській облачок,
Як за тобом плаче отец неборачок,
Отец неборачок, мати сирітниця,
Же їм ся виберат з хижі робітниця.

Зоставайте здрави, мої товаришки,
Штом з вами ходила в літі на орішки,
В літі на орішки, в осени на терки,
Зоставайте здрави, мої приятельки.⁴

Граючи марша, музиканти виходять з хати і зупиняються на подвір'ї. Дружби "жегнають" пороги, схрещують топірці в дверях. Попід топірцями проходять молоді, учасники весілля, гості. Весільний похід очолює староста з музикантами. Далі дружби з молододою, дружки з молодим, родина і гості. Батьки молодих, здебільша, не ішли на шлюб дітей, а поралися дома. Як до церкви далеко, то їхали возом (зимою саньми). Всю дорогу співають.

Закінчення в наступному числі.

⁴ М. Мальо. Весільні співанки з Тильови. "Наше слово" (Варшава), ч. 32, 7 серпня 1966.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

29-ИЙ ВІДДІЛ СУА В ЧІКАГО

Річні загальні збори 29-го Відділу СУА в Чикаго відбулися 11 лютого. Головою зборів вибрано Дарію Яросевич, секретаркою — Віру Маркевич. Окружну управу репрезентувала Анастасія Хариш.

Управу на 1995 рік вибрано в такому складі: голова — Оксана Ванджура, заступниця голови — Міля Вишницька, протоколярна секретарка — Віра Маркевич, кореспондентська секретарка — Оля Дяченко, скарбничка — Оксана Веселовська.

Референтки: організаційна — Любомира Калін, культ.-освітня — Оксана Роздольська, суспільної опіки — Віра Трошук і Марія Боднарук, стипендійна — Параска Туркало, пресова — Люба Фединська, передплати "Нашого Життя" з-поза Відділу — Оріся Андрушко, музейно-мистецька і видавничого фонду — Дарія Яросевич.

Контрольна комісія: голова — Дана Дика, членки — Міля Вишницька, Гертруда Ванджура.

Люба Фединська,
пресова референтка.

СПРОСТУВАННЯ

У "Нашому Житті" за квітень ц. р. у пожертвах на Пресовий Фонд стор. 32, друга колонка, шостий рядок зверху слід читати: 66-ий Відділ СУА, Нью-Гейвен, Конн.

Перепрошуємо за недогляд.

МОЖНА ЗАМОВИТИ!

СУА має невелику кількість примірників альбому "Українські народні вишивки" ч. 6, Сокальщина, взір із якого подаємо на 4-ій сторінці обкладинки. Ціна одного примірника 6 дол. Відділи матимуть 30% знижку.

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів, статей. Згідно з журналістичною практикою, не подається копій, що були поміщені чи переслані до інших видань. Будемо вдячні, якщо пресові референтки та дописувачі будуть дотримуватися цієї засади.

Незамовлених матеріалів редакція не повертає, не приймає матеріалів, не підписаних авторами, а також не веде листування з приводу невикористаних матеріалів.

Редакція застерігає за собою право скорочувати прислані матеріали і виправляти мову. Матеріали, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

Передруки і переклади матеріалів з "Нашого Життя" дозволені за поданням джерела.

На адресі, поміщеній на журналі, є зазначено, доки заплачена передплата.

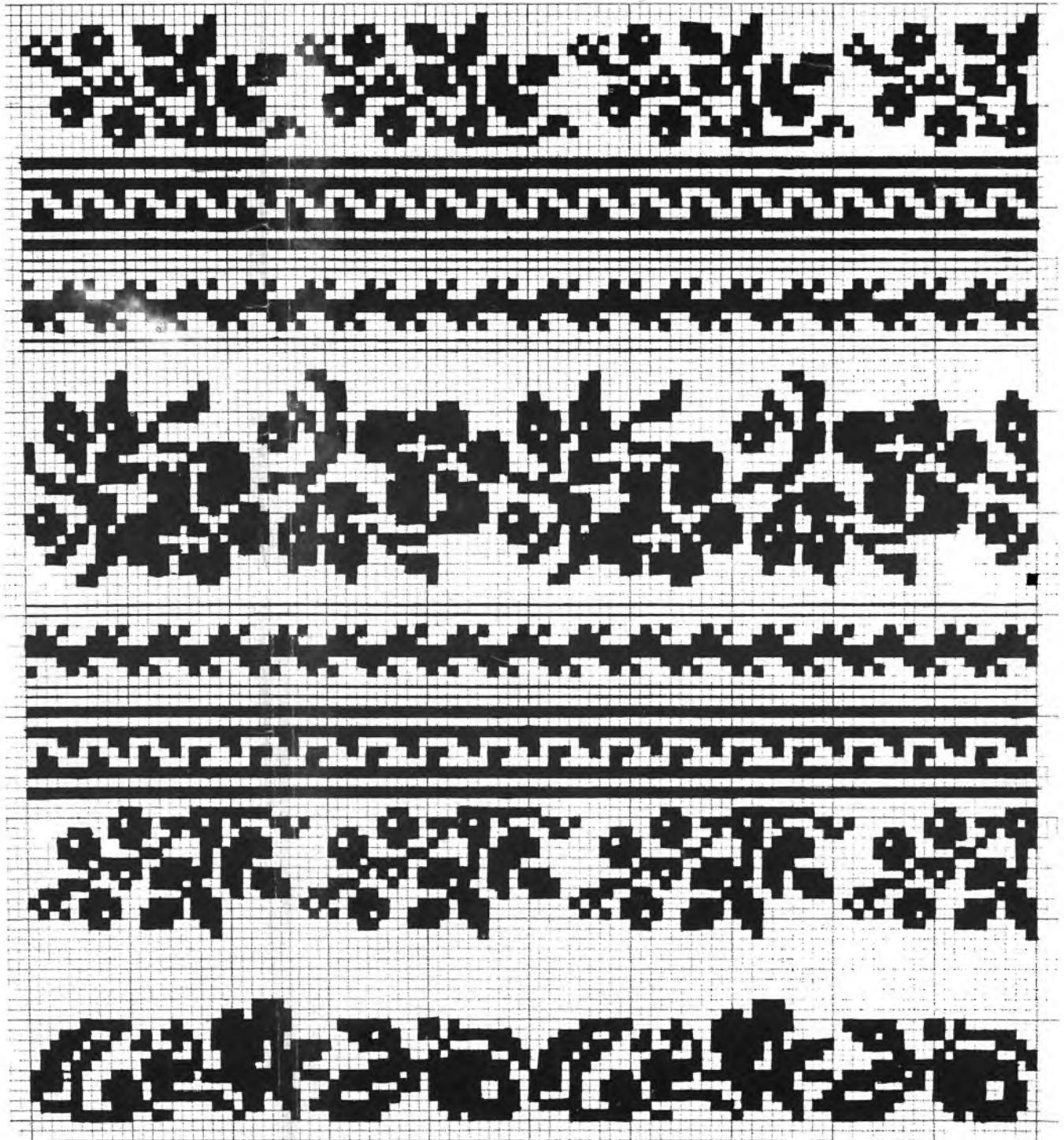
Усі редакційні матеріали просимо пересилати на адресу редакції, з поміткою "редакторів".

Кошти вироблення кліш покривають дописувачі.

Дописи просимо писати виразно, через два інтервали, зокрема чітко імена і прізвища поданих осіб.

Редакція приймає за домовленням, тел.: 1-212-674-5508.

"Second-Class Postage Paid at New York, N.Y. and at
additional mailing offices" (USPS 414-660)
108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

"Братки". Взір уставки жіночої сорочки. Внизу взір коміра жіночої сорочки. Село Угринів,
Сокальщина. Із збірки Ірини Кашубинської.
"Peansis". Pattern for inset of woman's embroidered shirt. Below, pattern for collar. Village of Uhryniv,
Sokalshchyna. From the collection of Iryna Kashubynska.